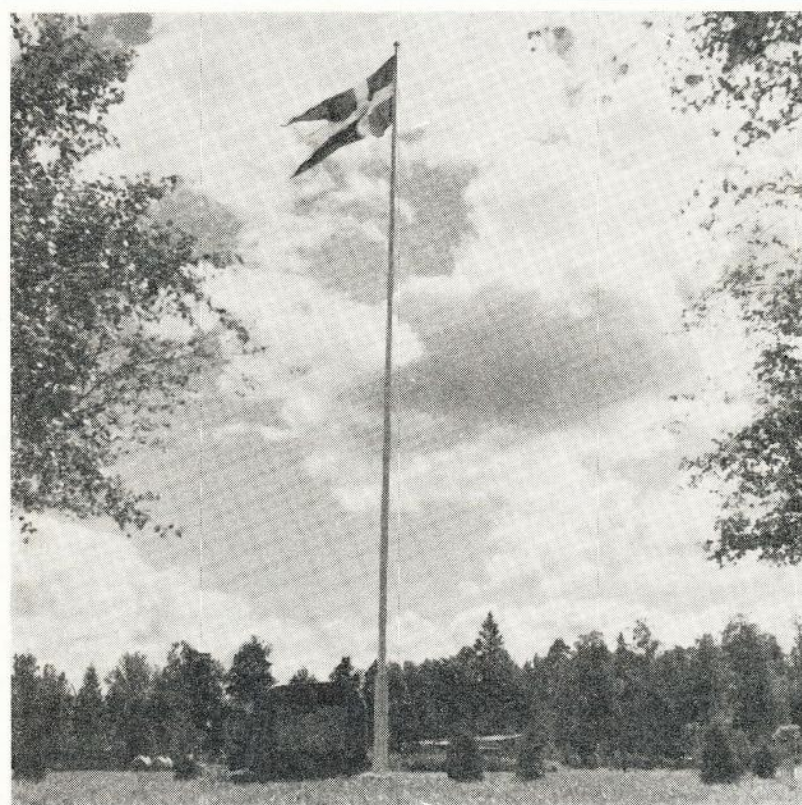

BERGTROLET

Nr 2 • 1957 • Årgång 8 • Pris 1 kr.

BERGTROLLET

Personaltidning för
Centrala Flygverkstaden och
Centrala Flygmaterialförrådet,
Arboga

Redaktör:
John Eklöf
avd 270 PK, tel. 190

Redaktionssekreterare:
Kerstin Lundgren

Redaktionskommitté:
Hugo Dahlström, Gunnar Fried,
Karl-Axel Jansson, John Steen och
K. O. Sundwall

Omslagsbilden

Friska vindar lekte med den tretungade flaggan, när den första gången hissades på den nyresta flaggstången i närheten av entrén till CVA.

Foto: Erik Persson.

STEN LUDVIG
GUSTAFSSON

* den 6 september 1916
† den 17 april 1957

Anställd vid CVA som
flygplansmontör 1/9-26/9 1947
fräsare 24/10 1951

KARL HERMAN
EKLUND

* den 23 juli 1897
† den 8 september 1957
Anställd vid CFA som
förrådsarbetare 8/2 1949

**Bergtrollet
gratulerar**

CVA

70 år

1/11 Andersson, Emil Avd 521

60 år

26/9 Andersson, Konrad Avd 612

50 år

10/11 Johansson, Oskar Avd 617

16/11 Dahlström, Gunnar Avd 250

20/11 Persson, Erik Avd 523

CFA

50 år

14/10 Andersson, Erik Avd 412

Tack

För vänlig hägkomst på min 50-årsdag framföres härmed mitt varma tack.

2115 Andersson.

TACK

För all vänlig hägkomst på min 50-årsdag framföres härmed mitt varma tack.

Gösta Wellbeck.

TACK

För all uppvaktning med anledning av min 60-årsdag ber jag få framföra mitt varma tack.

Konrad Andersson avd. 612.

Mitt varmaste tack

för den storslagna avskedsgåva jag fått mottaga av befäl och arbetskamrater.

119 Dolores
"Dolly" Andersson.

Ett tack som kom bort

J. Evensen, avd 280, blev i samband med sitt giftermål föremål för uppvaktning av chefer, arbetskamrater och andra vänner inom företaget. Evensen blev djupt rörd (den som känner Evensen, vet att det är sant) och lämnade in ett Tack till Bergtrollet. Av någon underlig (absolut underlig) anledning kom Tacket bort. Evensen, som ju är en hygglig gosse, har inte hotat red. varken med pistol eller kniv utan dessa rader har kommit till för att var och en skall veta, vad han naturligtvis vet förut, att Evensen mottog lysningspresenten med tacksamhet.

Gratifikation

Elmontör H. Oscarsson, avd 270, har av FF tillerkänts gratifikation för förslag till stålcombination för kollektorsvarvning.

Presstoppnytt

Sedan "Ut i rymden" på sid 19 skrevs har mycket hänt. När detta skrives den 4 november 1957 har Sputnik I, Sovjets första satellit, kretsat runt jorden ca 450 varv och dess rakethylsa några varv mer. Men redan den 3 november 1957 startade Sovjet sin andra och mycket större satellit, Sputnik II, och även denna kretsar nu i november och troligen för lång tid framåt kring jorden. He-la världens intresse är riktad på denna satellit och kanske mest på dess passagerare, "rymdhunden" Malishka. Enligt tidningsuppgifter när detta skrives, alltså den 4 november mår Malishka bra.

Souschefen, generalmajor Bengt Jacobsson besöker CVA o. CFA den 26 september 1957.

Chefsskifte

Den 30 september 1957 avgick generalmajor Bengt Jacobsson från befattningen som souschef vid Kungl Flygförvaltningen. Han efterträddes av generalmajor Torsten Rapp.

Generalmajor Jacobsson blev souschef vid FF den 1 juli 1950 efter att dessförinnan sedan 1944 varit avdelningschef för flygförvaltningens materiellavdelning. Det är således un-

der hans ledning som CVA och CFA från början tills nu uppbyggts, organiserats och utvecklats.

Vid besök den 26 september tackade generalmajor Jacobsson personalen vid CVA och CFA för gjorda insatser och visad samarbetsvilja.

Vi vid CVA och CFA bringa honom vårt tack och vår hyllning.

Generalmajor Torsten Rapp

Något om CVM förr och nu

Styresman Sture Edvardsson

Historik

Malmen i Östergötland har sedan gammalt varit en militär samlings- och övningsplats. Den tidigaste "campementsplatsen" omfattade blott det sydvästra hörnet av slätten, där CVM nu ligger. Redan 1911 flögs det på Malmen. Det var den legendariske baronen Carl Cederström, som hade flyguppvisningar och senare flygskola där.

År 1913, då de båda infanteriregementena 14 och 15 voro förlagda på Malmen, kom det första militära flygplanet dit, varvid ett litet hörn av det gamla övningsfältet användes som flygfält.

Under år 1913-1926 var det Kungl Fälttelegrafkårens Flygkompani - som då utgjorde arméns hela s k flygväsende - som var förlagt till Malmen och under ledning av flygavdelningens förste chef, kapten greve H. Hamilton, organiserades de från början mycket blygsamma verkstadsresurserna till något som liknade en verkstad. En flyghangar fanns redan, den s k Cederströmska plåthangaren, vilken kunde rymma fyra skolflygplan av typen Blériot samt en flygbåt Donnet-Leveque.

Verkstaden benämndes Flygkompaniets Tygverkstäder och civila verkstadsarbetare anställdes där från omkring år 1915. Redan 1918 hade verkstaden utbyggt och utvecklats så långt, att man började tillverka flygplan där. En av de första typerna var det svenskkonstruerade spaningsflygplanet S18, med vilket gjordes en på den tiden mycket uppmärksam flygning Ystad till Haparande non stop på ca 7 timmar.

Fram till år 1925 bedrevs en intensiv nykonstruktionsverksamhet och av gamla välkända flygplantyper bör väl i detta sammanhang också nämnas Tummelisa (Ö1). Den första Lisan flög på Malmen 1920 och den sista vid flyguppvisningarna i samband med flygvapnets 25-årsjubileum 1951. Däremellan ligger mycken flygromantik och flygarglädje.

År 1926 - födelseåret för det självständiga svenska flygvapnet - övergick flygkompaniets tygverkstäder i Centrala Flygverkstaden, Malmslätt - CVM. Vid starten var den totala personalstyrkan ca 150 st. Verksamheten under de närmast följande 10 åren utgjordes av nytillverkning av företrädesvis utländska flygplantyper på licens jämte översyn och reparation av befintlig flygmateriel. Av nytillverkningarna kan nämnas fpl typ Fokker (S6) och Hawker Hart (B4). Sammanlagt har vid CVM nytillverkats över 200 flygplan.

Utvecklingen fram till år 1936 gick relativt långsamt och personalen utökades under denna period endast till något över 200.

1936 års försvarsordning innebar en principändring beträffande verksamheten vid CVM. Nytillverkning av flygplan skulle ske genom den civila industriens försorg. CVM, liksom CVV, skulle ägna sig åt översyns- och reparationsarbeten på flygplan, motorer och annan flygmateriel. Detta utgör fortfarande det huvudsakliga arbetsprogrammet, men en hel del nytillverkning förekommer dock fortfarande av reservdelar, verktyg, stations- och provningsutrustning m. m.

Efter utbrottet av det sista världskriget år 1939 blev CVM föremål för en omfattande utbyggnad. Personalstyrkan utökades i rask följd och nådde sitt maximum år 1944 med 1.100 man. Efter krigsslutet har personalstyrkan minskats något, men CVM får väl liksom övriga cv ändå räknas in bland de medelstora industrierna inom landet.

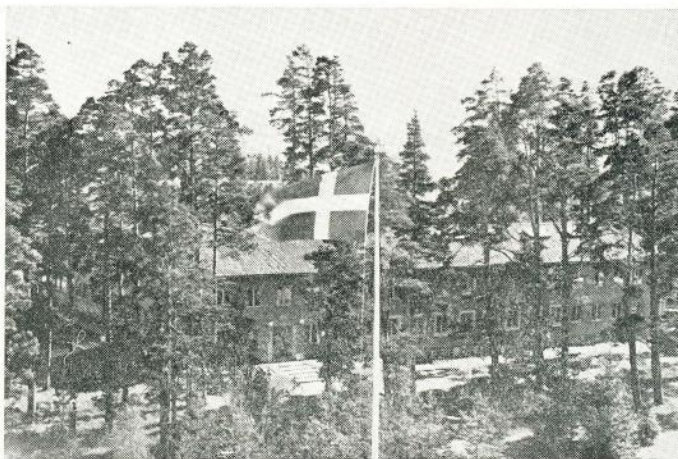
CVM av i dag

Vi gör ett besök på CVM en vakker sommardag och passerar in genom grindarna till verkstadsområdet och vandrar fram på den verkstads-huvudgata, som en gång i tiden var den gamla "riksettan" med verkstadsbyggnader på båda sidor om landsvägen. Över oss dånar reoplan med efterbrännkammare från den närbelägna Östgöta Flygflottilj (F3) och det öronbedövande larmet förstärks ytterligare av dånet från CVM:s egna flygplan under markkörning och vår närmaste grannes, Försökscentralen (FC), prov med de senaste flygplantyperna.

Vi ha dessförinnan som hastigast tagit en titt på några av personalbostäderna och sjukstugan i omedelbar närhet av portvaktsbostaden och konstaterat att dessa byggnader ligger vackert inbäddade i frodig grönska i vilken blomsterplanteringarna utmed huvudgatan utgör ett färgrikt inslag. De över hundralet privatbilarna på den stora parkeringsplatsen till höger, där för några år sedan cykelställen dominerade bilden, talar sitt tydliga språk om hur tiderna förändrats.

Förbi garage och brandstation går vi genom förrådsbyggnaden, d v s CFA filialförråd vid CVM. Turbilen från CVA har just anlänt och de efterlängtrade reservdelarna m m tas om hand för vidare befordran.

CFA-personalen kanske det intresserar att höra, att materialomsättningen förra budgetåret var ca 8 miljoner kronor och att förrådsomkostnaderna härför var 4,5 %.

En ovanlig vy av administrationsbyggnaden tagen från dess föregångares numera rivna torn

Vingförråd blev kontor

Framför oss se vi CVM:s f n äldsta byggnad – det gamla kontoret – vilket ursprungligen avsetts som vingförråd, kom att tagas i bruk som officersmäss och kontor. Byggnaden, som numera icke har kvar det karaktäristiska tornet från vilket övervakades flygningen och flygtjänsten på marken, har under årens lopp tjänat många olika ändamål. Här började en gång professor I. Malmer den provningsverksamhet vilken skulle bli den grodd kring vilken materiallaboratoriet växte upp. Byggherre var dåvarande chefen för Flygkompaniet överste Fogman.

Kravet på ett större och ändamålsenligare kontor blev med åren allt större och 1943 var det klart för inflyttning i det nya kontoret, som vi se till höger om oss. Här inryms förutom expeditioner m m för den administrativa tjänsten, jämväl konstruktionskontor, berednings-, planerings- och arbetsstudieavdelningarna.

Föreståndaren för
mtrllab flygdir
Artur Fransson

Materiallaboratoriet

I omedelbar närhet av kontoret ligger materiallaboratoriet, vilket tillika är flygvapnets centrallaboratorium. Här inrymmer en mycket omfattande och dyrbar utrustning, som gör det möjligt att tillgodose de alltmer ökade kraven på undersökningar, provningar m m av den materiel, som vårt flygvapen f n förfogar över. Laboratoriet är organiserat på 4 tekniska sektioner, nämligen fysisk, kemisk, hållfasthets- och drivmedelssektion, och sysselsätter f n ett 40-tal anställda. Verksamheten bedrivs så, att beställarna, såväl statliga som civila, debiteras kostnaderna för undersökningarna efter taxessystem och laboratoriet är på så sätt självförsörjande.

Att laboratoriet är hemvisten för FF svetsingenjör är väl känt för de flesta, men att här numera även finnes en specialingenjör för utvecklingsarbetet inom det område inom den moderna kontrolltekniken, som benämnes icke-förstörande provning är kanske mindre känt.

Slutligen bör kanske nämnas, att laboratoriets fysiska sektion sysslar med bullermätningar på de platser inom FV där man försöker bli av

med eller minska bullerolägenheter. Med den speciella utrustningen göres noggranna mätningar, varefter flygplanen rättar sina in- och uppflygningar efter ett schema, som göres upp med hjälp av laboratoriets bullerkartor.

Laboratoriet är sedan flera år i allra högsta grad trångbott. För arbetet med provning av varmhållfasta material för reamotorer m m har provisoriskt tagits i anspråk utrymmen i det gamla kontoret. Här äro ett 30-tal elugnar av egen konstruktion i arbete dag och natt, övervakade av automatiskt registrerande mätanordningar. En utbyggnad av materiallaboratoriet beslutades av 1951 års riksdag, men har i brist på medel tyvärr ännu ej kunnat förverkligas.

Från 50 hkr Nieuport till 15000 hkr Hawker Hunter, flygplanavdelningens utveckling under 45 år

I embryot av år 1912 d s k Cederströmska plåthangaren och ett par hangar- och andra byggnader i ladfason utfördes de första flygplanöversynerna och reparationerna. "Biplanet" och "Monoplanet" utgjorde flygavdelningens hela flygplanspark och det förstnämnda flygplanet, som var av typ Bréquet, gav personalen, 6 man, fullt upp att göra, ty planet var behäftat med en sagolik otur, som medförde att det oftast var under reparation. "Monoplanet" av typ Nieuport med en motoreffekt på knappa 50 hkr uppförde sig däremot bättre och trots all misshandel den utsatts för i sin ungdoms dagar finns den till beskådande i så gott som oförändrat skick inne i flygvapnets "relikmagasin" på Kungl. Östgöta flygflottilj (F3). År 1918 fick CVM sin första stora monteringshall av vilken numera endast flyglarna återstå, inrymmande bl a lokaler för underhållsavdelningens personal. I denna byggnad hade Försökscentralen sina lokaler fram till år 1944 då nuvarande FC kom till och i en intelligande f d matsalsbarack fanns landets enda vindtunnel.

I slutet av 20-talet inköptes från Holland några Fokkrar (S6), vilka sedermera licensbyggdes vid CVM. För att tillgodose det ökade kravet på monteringshallsutrymme uppfördes år 1927 den s k A-hallen, vilken numera används som serviceverkstad för flygplan under kontrollflygning. Flygplantyper såsom B4, Hawker Hart, J8, Gloster Gladiator och J9 Seversky ha här monterats och provats.

I slutet av 30-talet utökades monteringsavdelningen med ytterligare en

Överingenjör
Ake Torudd

hall, d s k B-hallen och sitt nuvarande utseende fick flygplanavdelningen år 1941 då den största av hallarna, C-hallen, uppfördes. Här monterades under kriget i rask takt från Italien "per lådor" levererade flygplan av typ J11, Fiat C42 och J20, Falco I och av svensktillverkade flygplan fick CVM på sin lott bl a B17 och J21. C-hallen inrymmer en mindre reparations- och plåtslagerverkstad.

År 1946 började en ny epok i CVM:s historia i och med att reaflygplanen J28 Vampire inköptes från England och i dag utgör fpl. typerna J28B och C samt J34 Hawker Hunter de huvudsakliga arbetsobjekten tillsammans med modifieringsarbeten å fpl J29. Personalstyrkan är f n ca 65 man totalt.

Blindflygningsinstrument med ovanligt små toleransmått

överses i den finmekaniska avdelningen inrymd i en särskild byggnad uppförd år 1943. Eftersom CVM är huvudverkstad för översyn av de gyroinstrument, som hjälper föraren att navigera i mörker och dimma sättes huvuddelen av personalen, ca 50 man, med detta arbete. Här arbetas omväxlande med horisontgyron m m av rent mekanisk konstruktion och de mera moderna gyrosynerna för fpl typ 32 och 34, vilka senare instrument äro av mekanisk-elektrisk konstruktion.

Översynsarbetet på gyroinstrumenten har efter ingående rationaliseringsundersökningar uppdelats i "takter" för att öka produktionen och förbilliga översynerna. Slipning och polering äro framträdande arbetsoperationer och här kan man tala om verkligt snäva toleranser. En gyroaxel – vilken inom parentes sagt tillverkas vid CVM – får ha en max orundhet av två tiotusendels millimeter. En halvautomatisk lappingmaskin av egen konstruktion för polering samtidigt av 12 st lagerskålar till gyrot har visat sig vara en verkligt god investering. Mer än 90 % av lagerskålarna kunna efter ompolering användas på nytt och vad detta betyder ur kostnadssynpunkt framgår av att i genomsnitt ca 30.000 st dylika detaljer till ett pris av kr 25: –

per st årligen passera genom maskinen.

Motor med över 3500 skovlar och ledskenor, som vid "fullskrift" matas med en hink bränsle var tredje sekund

är CVM:s senaste arbetsobjekt, dvs RM 5 eller Rolls Royce motor Avon, så benämnd efter en engelsk flod. För översyn och reparation av denna motortyp med tillhörande efterbrännkammare har motorsektionen under de senaste två åren undergått en genomgripande och kostnadskrävande om- och tillbyggnad.

RM5-motorn med s k axialkompressor skiljer sig vad beträffar översynsverksamheten från tidigare motorer av s k radialtyp RM1 och RM2 bl a däruti, att man här har att arbeta med ett stort antal såväl rörliga som fasta kompressorskovlar av olika material och utförande. För ytbehandling av skovlarna m m har tillkommit en särskild galvanisk avdelning, belägen på den gamla motortvättens plats. Denna senare har flyttats och samtidigt väsentligt ökat till intilliggande lokaler i vilka inrymts jämväl utrustning för sprickundersökningar, lackering m. m.

Motorsektionen, vilken f n sysselsätter totalt ca 160 personer, är utspridd på ett flertal olika lokaler, bl. a. har förutvarande snickeriavdelningen fått avstå sina lokaler till den alltmåra utrymmeskrävande motorsektionen. Vid ombyggnad och nyrinredning av lokalerna ha dessa målats i glada färger för att bli så trivsamma som möjligt.

Eftersom motoröversynsverksamheten vid CVM i stort liknar den som bedrivs vid CVA skall jag här inte närmare gå in härpå. Istället kan kanske något om det nyuppförda apparatprovhuset vara av intresse.

I princip består provhusbyggnaden av en central betongtunnel, där elmotorer för drivning av provriggarna äro placerade. Riggarna äro uppbyggda längs båda utsidorna av tunneln och drivas från elmotorer i denna.

Kraftiga ståldörrar med skjutbara observationsfönster av armerat glas skiljer personalen från provriggarna och manövreringen sker utifrån medelst tryckknappar.

I nära anslutning till byggnaden har uppförts ett kyltorn för kylning av provningsbränslet. Av intresse i detta sammanhang kan kanske vara det försöksprovhus, som i full skala uppfördes i ett CVM närbeläget grustag och i vilket en serie explosionsförsök utfördes. Med kännedom om förhållandena kring apparatprov-

Arbetarnas företagsråd överläggare. Från vänster 'clockwise' avsynare S. Pettersson, avsynare P. A. Johansson, (ordf. i verkstadsklubben), avsynare Hans Karlsson, plåtslagare O. Svensson och avsynare Holger Gustafsson

ningsverksamheten uppställdes vid byggnadens konstruktion vissa krav för att i möjligaste mån eliminera riskerna för bränder och ge skydd åt personalen. För att begränsa verkningarna av en eventuell explosion till provningsutrymmena avsågs dessa förses med en lätt överbyggnad, vilken vid ringa tryckstegring "blåses ut" och ger tryckvägen fri väg ut på betryggande avstånd från utrymmen där personalen uppehåller sig.

Proven bekräftade helt att den tilltänkta utformningen skulle komma att uppfylla ställda säkerhetskrav.

Slutligen kan vad motorsektionen beträffar nämnas, att ett nytt provhus är under uppförande. Motorprovhuset har från början kunnat utformas med hänsyn till de speciella förhållandena vid provning av reamotorer. Bl a har alla f n tänkbara åtgärder vidtagits för att dämpa bullret från motorerna. Enbart anordningarna för ljuddämpningen drar en kostnad av 1 miljon kronor. För att minska ner själva byggnadskostnaden har ljuddämpningsanordningen på utloppssidan gjorts helt skild från huskroppen. Ljuddämparna, en för vardera av de två provrummen, äro av engelsk konstruktion och tillverkning och består av ett ca 40 meter långt stålrör av speciellt utförande, vägande ca 75 ton och med en största diameter av nära 4 meter. Kylning med vatten, i likhet med vad

som sker vid exempelvis SFA provhus, är icke möjligt trots att CVM har eget vattenverk, eller kanske rättare sagt just därför. Det skulle nämligen åtgå lika mycket vatten som 5 gånger CVM:s hela dygnsförbrukning.

Enorm kraftutveckling i plåthejare

Vi lämnar motorsektionen och gör ett besök i den 7.300 m² stora verkstadsbyggnad, som inrymmer bl a plåtslageri, maskin- och filareverkstad, lärlingsskola m fl avdelningar.

CVM är huvudverkstad för en stor del av den nytillverkning av skilda slag, som vårt flygvapen har behov av. Under kriget expanderade de nytillverkande avdelningarna kraftigt och utrustades med moderna maskiner. Hit hör bl a en tryckluftdriven plåthejare med vars hjälp det varit möjligt, i konkurrens med den civila industrien, att rationellt serietillverka de ca 4.500 fällbara extratankar, som sedan 1947 utgjort plåtslageriavdelningens största arbetsobjekt och som slukat ca 275 ton lättmetallplåt. Svetsavdelningen hör intimt ihop med plåtslageriet och ovannämnda tanktillverkning har givet goda tillfällen till svetsarbetets effektivisering. Bl a har i samarbete med Aga konstruerats och tillverkats halvautomatiska svetsmaskiner för svetsning av lättmetallplåt. Till plåtslageriavdelningen hör även d s k brännkammareverkstaden för tillverkning, översyn och reparation av

bl a flamrör till reamotorer. Här och i plåtslageriavdelningen i övrigt bedrives en betydande legotillverkning av enheter till efterbrännkammare.

Maskin- och filareavdelningen

har vad betr maskinutrustningen en universell sammansättning, anpassad för de varierande arbeten, som förekomma. Här finns ett 80-tal svarvar, fräsar, slipmaskiner m m representerande ett värde av ca 3 miljoner kronor. I utrustningen ingår även ett mindre antal Indexautomater för tillverkning av skruv, mutter m. m.

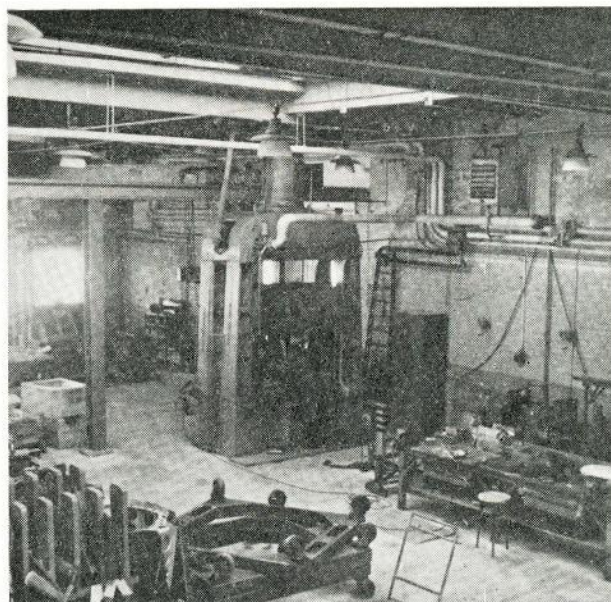
Kontrolling flygdir Axel Sandberg

Av specialutrustning kan nämnas slip- och henningsmaskiner för finbearbetning av ytor å cylindrar m m för hydraulapparater. Fullkomligt runda, spegelblanka ytor med ytfinhetsvärden av max 2 tiotusendels millimeter äro normala krav på dylika detaljer.

I nära anslutning till maskinavdelningen ligger värmebehandlings- och galvanisk avdelning. I den sistnämnda är det särskilt hårdförkromningsutrustningen som intresserar. CVM är numera huvudleverantör till Saab och de flesta av Saabs underleverantörer när det gäller hårdförkromning av flygplandetaljer. Det tekniska utvecklings- och experimentarbete, som materiallaboratoriet bedriver inom detta för vårt översynsarbete, särskild i beredskap och krig, så viktiga område har lett fram till ett arbete av mycket hög kvalitet.

Vi göra ett snabbbesök i verktygsavdelningen och den i dess omedelbara närhet belägna lärlingskolan, i vilken årligen ett 20-tal pojkar vinna inträde efter genomgångna prov. Sista avdelning på vår promenad genom den långa verkstadsbyggnaden är målarverkstaden och vi styra stegen till den plats inom CVM:s område där den första plåthangaren var belägen. I den byggnad, som för bara något år sedan var förrådsbyggnad har inrymts snickeri- och sadelmakeriavdelningarna. Den förra tillverkar bl a på beställning från CVA vingar till robotar och i sadelmakeriet är arbetet med flygvapnets samtliga fallskärmar det dominerande arbetet. Även här kan vi konstatera, att målarna under ledning av

Tryckluftdriven fallhammare för plåt

färgkompositören fått lite friskare färger i sina pytsar.

Elevhemmet

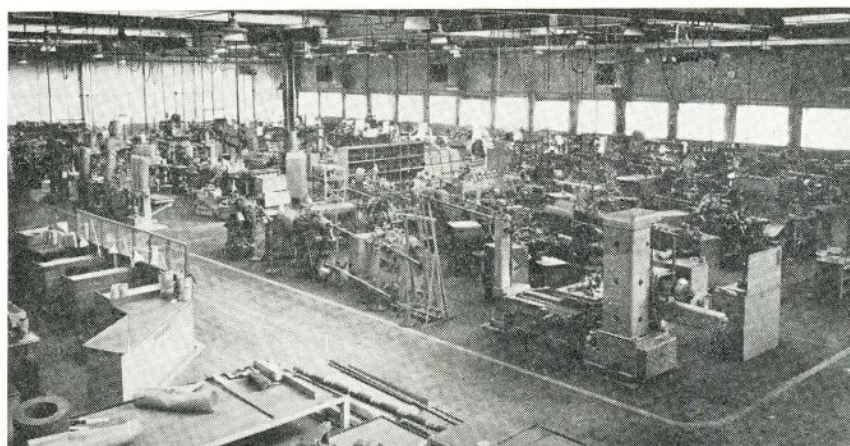
Vi lämna CVM:s verkstadsområde efter att först ha tagit oss en snabbtitt på mässen och det närbelägna fritidsområdet med två finfina tennisbanor och en nyanlagd fotbollsplan, båda värdefulla tillgångar, som flitigt nyttjas av idrottsföreningens medlemmar. Här saknas bara den swimmingpool, som sedan många år står på önskelistan, där de många idrottsvännerna vid CVM skulle kunna få sig ett dopp mellan varven.

Den ca 2 km långa promenaden känns tröttande i benen och vi avsluta vårt besök vid CVM vid en kopp välsmakande kaffe hos förståndaren och husmor på det närbelägna elevhemmet, där det nu sedan 7 år tillbaka som en ungdomens borg ligger vackert beläget på en höjd med den mörka skogen som effektiv bakgrund och den vida utsikten

över den fagra östgötaslätten i förgrunden. Här har flygvapnet och KFUM i intimt och fruktbärande samarbete skapat ett gediget hem för de pojkar från Kungl Flygförvaltningens lärlingsskola, som vid CVM göra sina praktikår. Här finns också plats för CVM:s egna elever bosatta på längre avstånd från verkstaden. I arbetet med att hjälpa desamma med deras fritidssysselsättning och karaktärsdanning och att genom både allvar och skämt ge flygvapnets verkstads-elever en god medborgarfostran utgör elevhemmet en värdefull tillgång.

Motoring flygdir L. Hällebo

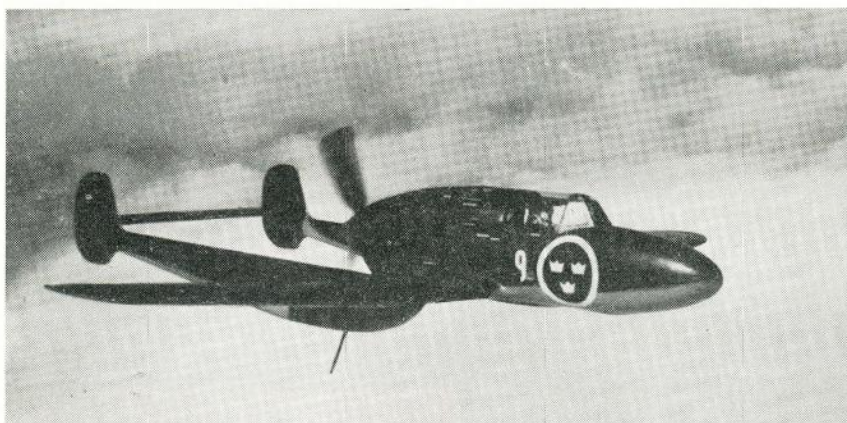

En del av maskinavdelningen

CVA kännning

Styresman Otto Dahlin fortsätter här sin artikelserie

19. Det hände 1948

Flygpan J 21

Januari

● Vid årsskiftet 1947-48 hade Arboga stad 8.418 invånare.

● Enligt överenskommelse mellan Försvarets avtalsdelegation och FCPF erhöll produktionsnämnderna vid försvarets anläggningar en ändrad form fr. o. m. 1 januari 1948. Bland övriga ändringar i överenskommelsen var att för anläggningar med mer än 300 anställda skulle FCPF-avdelningen välja 5 ledamöter samt företagsledningen utse samma antal. Förstnämnda erhöll namnet "Arbetarnas företagsråd". Företagsnämnden skulle utse vice ordförande.

● Tillgången till bostadslägenheter i Arboga börjar bli prekärt närmast förorsakat av CVA- och CFA-uppsättningen.

● Radarprovbaracken iordningställd för inflyttning.

● CVA turbilstrafik startade. Den 7 januari gjordes den första provturen som gick till Linköping följt av provtur till Västerås. Första tidtabellen daterades den 19 januari och gällde för turer till Linköping, Norrköping och Västerås.

● Flygingenjörsmöte vid CVA den 12-17 januari under ledning av verkstadsdirektör Bjarnholt. Underhålls- och förvaltningsfrågor berörande flottiljer och centrala flygverkstäder behandlades. Ca 50 flygingenjörer deltog.

● Kungl. Maj:t medgav att för be- drivande av viss social verksamhet vid CVA må för tiden intill den 1 juli 1948 disponeras högst 1.000:- kr. Den sociala verksamhet, som igångsattes vid de centrala flygverk-

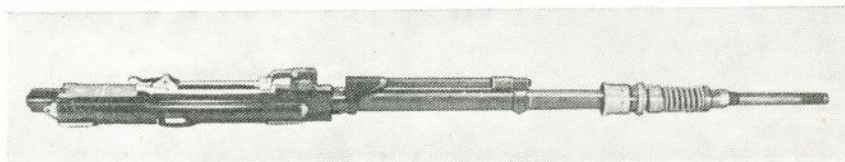
städerna, var inriktad på studieverk- samhet och rekreation. Vidare av- sågs att öka idrottsintresset genom visst ekonomiskt stöd. För avgivan- de av förslag till medlens disponering utsåg styresmannen, kamrer K. E. Söderwall och personalkonsulent Sti- na Hambn. FCTF utsåg ingenjör S. Bolin och kontorsskrivare O. Tjel- lander samt FCPF flygplanmontörer- na F. Westergren och R. Mattsson. ● Manfred Åberg började som före- stående för KFUM:s elevhem i Ek- backen.

Februari

● CVA erhöll flygförvaltningens uppdrag att utföra inklädnad av samtliga bergväggar i CFA bergför- råd samt att i samband därmed änd- ra värme- och ventilationsanläggning- en.

● Säkerhetskommittén (skyddskom- mittén) fick för år 1948 följande sammansättning: Otto Dahlin, ord- förande, Nils Lifvendahl, sekretera- re, Folke Kropp, S. Erik Ejert, Sys- ter Stina, Ernst Magnusson, Ingvar Johansson och Gunnar Fried.

● CVA erhöll från Kungl. Krigs- materielverket beställning på monte- ring och provskjutning av ett stort antal i Sverige tillverkade 20 mm akan typ Hispano Suiza.

20 mm akan Hispano Suiza

● CVA flygfält var för första gång- en bas för flygförband. Två divisio- ner J 22, som under befäl av flot- tiljchefen vid F 8, överste Hägglöf, deltog i den stora vintermanövern kring norra Vättern, voro förlagda till Arboga.

● Chefen för Flygvapnet, general- löjtnant Nordenskiöld, inspekterade CVA den 26 februari.

● I anslutning till en landsomfat- tande arbetarskyddskampanj hölls den 24 och 25 februari propaganda- möten på Sturebiografen för samt- lig CVA och CFA personal. Talare var sekreteraren i Svenska Grov- och Fabriksarbetarförb. Gunnar Mohlne, styresman Otto Dahlin, verkmästa- re Henry Jersby och smeden Gus- tav A. Johansson.

● FCTF avd 107 valde följande sty- relse:

Henry Jersby	ordförande
Folke Kropp	vice ordförande
Erik Larsson	sekreterare
Nils Henricson	kassör
Stellan Bolin	
Nils-Gösta Lindmark (CFA)	
Sten Svensson	
A. Håkansson (AIA)	

Förhandlingsdelegerade blev Hen- ry Jersby och Folke Kropp.

● FCPF avd 52 valde följande sty- relse:

Gustav A. Johansson	ordförande
Tage Wallqvist	sekreterare
Tore Ekman	kassör
Lennart Andersson	studieledare
Ernst Magnusson	
Erik Tägtström	
Curt Lindberg	

Förhandlare blev Gustav A. Jo- hansson och Ernst Magnusson.

Mars

● Den 1 mars landade för första gången ett reoplan - fpl J 28 från F 13 - på CVA flygfält.

● Den 10 mars togs personalbygg- naden utanför bergsinfarten i bruk; såväl omklädnads- och tvättrummen som södra lunchrummet. I bergsan-

läggningen friställdes därmed bl. a. den närmast P-tunneln belägna delen av tunnel II, som provisoriskt utnyttjats som omklädnads- och tvätt-rum.

● Företagsnämnden under 1948 fick följande sammansättning:

Ordförande: Otto Dahlin.

Representanter för arbetsledning-en: K. E. Lindson, F. Kropp, J. A. Källberg, E. Larsson och H. Jersby.

Arbetarnas företagsråd: G. A. Johansson, E. Tägtström, H. Jandren, E. Lönqvist och F. Westergren.

● Fru Isaksson började som husmor i KFUM:s elevhem i Ekbacken.

April

● Från USA levererades ytterligare 76 st. begagnade flygplan typ Sk 16. Lådorna ställdes upp på triangelp-lanen mellan radarbaracken och per-sonalbyggnaden. Enligt flygförvalt-ningsens order skulle 50 fpl färdig-ställas före den 1 oktober 1948. Sto-ra svårigheter uppstod på grund av skador på vinganslutningsprofiler och tankluckor.

● Flygingenjör Anders Roll började vid CVA, elsektionen, den 1 april.

● Flygkrigshögskolans tekniska kurs på studiebesök den 21 april.

● Då ett 2-årigt avtal löpte, gällan-de för avtalsperioden 1947-1949, blev april månad särpräglad därigenom att inga avtalsförhandlingar skedde.

● Arboga stadsfullmäktige besluta-de att en ny folkskola skulle byggas på söder samt att åttonde skolår skulle införas då lokaler härför blev tillgängliga. Resultatet blev i sinom tid Gäddgårdsskolan.

Maj

● Kungl. Fortifikationsförvaltningen var den 1 maj organiserad och bör-jade handlägga byggnadsfrågor för hela försvaret. Den dittills i flygför-valtningen ingående byggnadsavdel-ningen upphörde. Chefen för denna avdelning, överste Kjell Magnell, blev chef för fortifikationsförvaltningens befästmålsbyrå, vilken hade att hand-lägga byggnads- och underhållsfrå-gor rörande CVA berganläggning. Motsvarande frågor rörande ovan-jordsanläggningen handlades emeller-tid av fortifikationsförvaltningens ka-sernbyrå, dock med undantag för flygfältsfrågor som skulle handläggas av under flygförvaltningen organise-rad flygfältsbyrå.

● Flygförvaltningen beställde vid CVA konstruktion, utprovning och tillverkning av verktygs- och övrig markutrustning för fpl 21 R.

● Den 26 maj inträffade ett allvar-ligt eldsvådettillbud i CVA dåvaran-de färgförråd (1957 experimentverk-

stad). Genom snabbt och rådigt in-gripande av berörd personal avvärj-des eldsvådan. Förman Gunnar An-dersson, som med stor fara för egen säkerhet ögonblickligen effektivt in-grep tillerkändes av Kungl. Maj:t en gratifikation på 200:- kronor. Lars-Erik Gustavsson och Lars Eriks-son, båda på förrådet erhöll vardera 25:- kronor.

● IV milobefälhavaren - general-major Dyrssen - besökte CVA den 28 maj tillsammans med fobefälha-varen, överstelöjtnant Gyllengahm.

Juni

● Flygförvaltningen inrättade en sär-skild byrå benämnd Försvarets Ro-botvapenbyrå för handläggning av alla ärenden betr. robotvapen. By-råchef: kommandör J. G. Oxensti-erna.

● Med hänvisning till pågående ut-redning rörande provbockar vid CVA för reaktionsmotorer föreslog CVA i skrivelse till flygförvaltningen da-terad 2 juni 1948: "att detta arbete i första hand inriktas på en place-ring av anläggningen i förlängning mot norr av bergverkstadens tunnel II eller eventuellt tunnel III i ett lä-ge med direkt kontakt med motor-verkstadens".

● "Belysningskonferens" vid CVA den 9 juni med verkstadsdirektör Bjarnholt som ordförande och bl. a. yrkesinspektör von Post samt repre-sentanter från Statens Institut för Folkhälsan närvarande. Av Förening-en för Ljuskultur uppgjort belys-ningsförslag för P-tunneln samt av CVA där utförd provinstallation dis-kuterades. För fortsatt arbete fast-ställdes som målsättning en belys-ningsstyrka av 200 lux för allmän-belysning i CVA bergsanläggning.

● Den 10 juni levererades från CVA den sista översyns J 22:an. Kvar vid CVA fanns endast ett par fpl un-der reparation.

● CVA personal deltog på ett hed-rande sätt i FN:s Europainsamling. Resultatet blev 4.242:96 kr.

● 2:a servicebussen körklar. Den var avsedd för servicelag som över-såg radarstationen ER III B på flot-tiljerna.

● Den 14 juni slutade verkstads-kamrer K. E. Söderwall vid CVA för att tillträda en befattning hos flygförvaltningen.

● Tillbyggnaden av Arbogas vatten-verk blev färdig. Vattentillgången ansågs tryggad 20 år framåt.

● Landskogsbadet i Arboga färdigt. Den 23 juni skriver Arboga Tidning om invigningen under rubriken "Kärr blev fint friluftsbad".

Förråds-mästare
Gunnar Andersson

Juli

● Nytt budgetår.

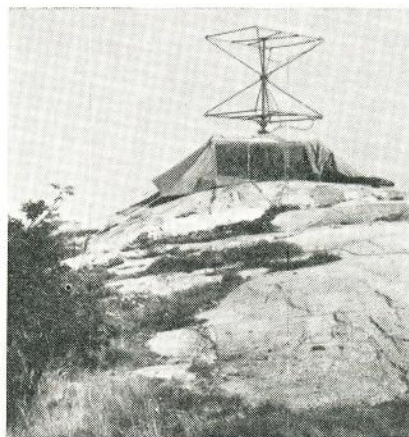
Årsomsättningen vid CVA under budgetåret 1947/48 var 6.740.000:- (4.865.000:-) kr. Siffror inom pa-rentes ange värden för närmast före-gående budgetår, alltså 1946/47. An-talet produktiva arbetstimmar var 765.000 (680.000). Genomsnittsom-kostnaderna var 2:56 (2:59) kr/tim. Som exempel på avdelningspå-lägg kan nämnas: Maskinavdelning-en 2:60 (2:60) kr/tim. Motorav-delningen 3:20 (3:-) kr/tim. El-av-delningen 2:40 (2:60) kr/tim. Me-deltal anställda var 672 (607); där-av 453 (391) kollektivavtalsanställda och 219 (216) tjänstemän.

● Gemensam semester (14 dagar) under tiden 5-17 juli.

● Den 6 juli beställdes högtalare-anläggning för CVA och CFA. Le-veranstid senast den 31 dec. 1948.

● Från Götaverken, Göteborg, be-ställdes uppförande av 2-vånings stål-inredningen i tunnel II. Leverans-tiden var lång, 10 månader. Avsik-ten var att flytta motorsektionens kontorsutrymmen från tunnel II:s övervåning till tunnel III.

● De tre flygplanförråden 198, 200 och 201 vid CVA, Igelsäter och Ås-by färdigbyggda (AB Vägförbätt-ringar, Stockholm) och slutbesikti-gade. Flygplanförrådet vid CVA började inredas dels som provflyg-ningshangar (södra delen) och dels som målarverkstad för flygplan (nor-ra delen). En skiljevägg byggdes.

Radarstation ER III B

Trafikledare Arne Rydeberg flyttade från monteringshallens laternin till det ovanpå flygplanförrådets pannrum byggda trafikledartornet.

● Trafikledarebyte. Ingenjör Arne Rydeberg efterträddes av Arne Johansson.

Augusti

● Tunnel II närmast P-tunneln var iordningställd och togs i bruk som radarverkstad. Vid denna tid fanns ingen övervakning i denna tunneldel. Förbindelsen med radioverkstaden i tunnel II skedde genom en trappa vid väggen mot motorverkstadens provrum. Radarverkstaden var den första verkstadsavdelning vid CVA som försågs med fullständig lysrörsbelysning. Allmänbelysningen gjordes indirektverkande (ljusflödet riktades mot takvalvet).

● Smedjan tillsammans med smeden Balk-Johan flyttad från maskinmästare Hedlunds lilla verkstad invid reservkraftverket till hårdverkstadens innersta hörn.

● Cykelparkeringsplatsen mellan mäss och personalbyggnad färdig att tagas i bruk. Parkeringsplatsen vid vaktbyggnaden avsågs att helt användas för bilar och motorcyklar.

● CVA erhöll medgivande att ändra belysningen i P-tunneln i överensstämmelse med utförda prov och förslag framförda vid belysningskonferensen vid CVA den 9 juni 1948. Den belysningsinstallation som infördes är år 1957 oförändrad i användning.

● PS-20 radarprovstation monterades i radarbarackens södra del.

● 1948 års skyddsdrumsutredning (ordförande riksdagsmannen Thapper) besökte CVA den 23 augusti.

● Den först färdigbyggda delen av Arbogas nya Folkets hus (expeditionsbyggnad med konditor) togs i bruk den 15 augusti.

September

● Skjutbana med 200 m. skjutavstånd och avsedd för provskjutningar med grovkalibriga vapen provisoriskt ordnad söder om Igelsäter. Förslag ingavs till flygförvaltningen att inspränga kulfångnet i berget.

● Ny kull i lärlingsskolan börjar. Av de nyantagna 14 lärlingarna genomgick 6 fullständigt den 4-åriga utbildningen. Av dessa är år 1957 kvar vid CVA:

Plåtslagare Karl-Gunnar Berggren

Telemontör Alvar Söderholm

Telemontör Arne Bergström

Förman Sune Petersson

● Den 19 september bildades CVA arbetsledareklubb, ansluten till Sve-

riges Arbetsledareförbund (SAF). Följande styrelse valdes för 1948-49:

Harry Hammarloo ordförande

Stig Lindgren sekreterare

Folke Larsson kassör

Den 2 dec. 1948 efterträddes Stig Lindgren av Knut Kilberg.

● Arboga stad avstod 12 bostadslägenheter ur sin byggnadskvot för att därigenom möjliggöra uppförande av "Rotundan" till Folkets hus.

● Permanentbeläggning av vägen mellan Kungsörstullen och CVA äntligen färdig. Därmed var den gamla lervällingsvägen med sina djupa gropar ett minne blott.

● Arboga stad förlängde Herrgårdsgatan till den nya stadsdelen söder om Trädgårdsgatan. Gårdarna Storgatan 19-21 revs.

Oktober

● Från och med den 1 oktober upphävdes ransonering av mjöl och bröd.

● Den 2 oktober sammanträdde CVA och CFA säkerhetskommittéer. Chefen för Statens Institut för Folkhälsan, professor E. Abramson, orienterade om spörsmål sammanhängande med arbetsförhållanden i bergverkstaden och bergförrådet. Professor Abramson ville få synpunkter från de närvarande. Han lovade att institutet snarast skulle börja med ingående undersökningar i samarbete med berörda parter. Han beklagade att personalbrist förorsakat dröjsmål med igångsättandet.

● Den 13-16 oktober J 21-sammanträde vid CVA. Deltagare bl. a. flottiljingenjörerna från samtliga J 21-flottilier.

● Arbetena med fpl Sk 16 under avslutande. Allt eftersom flygplanen i slutskedet levererades fylldes platserna i P-tunneln med fpl J 21 för modifieringar av bommar och nos. Den 20 oktober levererades det sista fpl Sk 16.

● Den 25 oktober sammanträdde CVA och CFA säkerhetskommittéer. Verkstadsdirektör Bjarnholt orienterade om de undersökningar flygförvaltningen begärt hos Folkhälsan och att dessa omfattade följande 3 huvudgrupper: Ventilations-, belysnings- och medicinska undersökningar. Ingenjör Larsson från Folkhälsan redogjorde för programmet för de planerade ventilationsundersökningarna.

● "Folkan", den till Arbogas nya Folkets hus hörande teater- och biografbyggnaden blev färdigbyggd och tagen i bruk. Invigningen skedde den 4 oktober. Tal av bl. a. riksdagsman Ivar Anderson.

November

● Folkhälsan började sina ventilationsundersökningar den 2 november. De leddes av 1. avdelningsingenjör Trysin och utfördes av ingenjörerna Larsson och Wahling.

● Till att följa och närvara vid folkhälsans undersökningar utsåg FCTF Henry Jersby och FCPF Gustav A. Johansson.

● Vid sammanträde den 16 november med CVA och CFA säkerhetsnämnder redogjorde ingenjörerna Larsson och Wahling, Folkhälsan, för de pågående ventilationsundersökningarna. Fläktkapaciteterna hade uppmätts samt kartläggning av lufttryck och luftomsättningen i ett antal lokaler hade utförts. Resultaten hade icke slutbearbetats men några data innebärande behov av ändring av ventilationsanläggningen hade ännu ej erhållits.

● Den 15 november besöktes CVA av riksdagens andra lagutskott med dess ordförande riksdagsman David Norman, Fagersta, i spetsen. Besöket utgjorde ett led i utskottets förberedande behandling av för riksdagen framlagt förslag till ny arbetsskyddslag. Initiativtagare till besöket var riksdagsmannen och redaktören Emil Olovson och hade bergverkstadskonferensen i Arboga år 1947 varit en bidragande anledning. Arboga stad bjöd på lunch och efter rundvandring i berget bjöd FCPF på kaffe på mässen där även "Arbete i berg" diskuterades.

● Svenska Föreningen för Ljuskultur erhöll i uppdrag av flygförvaltningen att ställa erforderlig personal till Statens Instituts för Folkhälsan förfogande för undersökning av belysningen i samtliga lokaler i bergsanläggningen vid CVA och CFA.

● Sammanträde den 30 november hos Statens Institut för Folkhälsan angående undersökning av belysningsförhållandena vid CVA. Ordförande var professor Forssman. Närvarande var bl. a. dr Nyström och dr Ronge samt från Ljuskultur ingenjör Hassel och från CVA styresman Dahlin.

● I samråd med FCTF avd 107 anordnades utbildning för yngre kontorspersonal. Den teoretiska utbildningen erhöles genom Arboga stads yrkesskolor (handelslinjen) och den praktiska genom tjänstgöring på olika kontorsavdelningar inom CVA. Bland de som fullständigt genomgick kursen voro Ann Stolt, Lars Hahne och Folke Sjökvist.

● CFA administrationsbyggnad färdigbyggd och klar för inflyttning. De provisoriskt i berget inredda kontorslokaler utrymdes.

December

- Vapenmästarkurs vid CVA den 7-10 december.
 - Den 14 december flögs fpl J 22 för sista gången vid CVA. Det var Ulf Dahlqvist som kontrollflög efter reparation. Därmed slutade underhållsarbetena vid CVA med en flygplantyp som legat personalen vid CVA särskilt varmt om hjärtat, i synnerhet alla dem som kommit från FFVS.
 - Vid företagsnämndssammanträde den 16 december valdes Gustav A. Johansson till vice ordförande.
 - Utbildningskurs fpl J 21 under 3 veckor. Ca 50 deltagare från CVA.
 - Arbetstillgången var under 1948 god och ständigt växande. Detta hade medfört att personalökning under året skett på så gott som samtliga avdelningar. Störst var ökningen på motorsektionen som växte från sammanlagt 70 anställda till 141. Totalt ökade CVA med 156, varav 34 löneplans- och 122 kollektivavtalsanställda.
 - Bland de arbeten som utfördes vid CVA under 1948 kan nämnas: Flygplan
J 22	30 st. översyner
	9 „ haverireparationer
Sk 16	52 „ leveransmonteringar
J 21	8 „ 100 t tillsyn
	48 „ modifieringar (bommar och nos)
- Motorer
Wp	90 st. översyner
DB-605	102 „ översyner
- Propellrar
J 22	60 st. översyner
Sk 16	82 „ översyner
- Arbetena med de från USA inköpta fpl Sk 16 var av samma art som de som utfördes under år 1947. Flygplanen var i mycket varierande skick. Många modifieringar och kompletteringar infördes.
- Vid elsektionen hade under året den väsentligaste arbetsbeläggningen utgjorts av dels översyner av ett stort antal Fr V och övrig elmateriel för fpl J 21 och dels av de allt mer växande arbetena med radar (ER III B).
 - Under år 1948 var antalet olycksfall per 100 årsarbetare exkl. färd till och från arbetet 9,8. Motsvarande siffra för år 1947 var 10,9. Således en förbättring men ännu långt ifrån bra.
 - Vid årets slut hade Arboga 8.863 invånare. Ökningen under år 1948 var 445.

—//—

Studieresa med CVA och CVV lärlingar klass II

På måndagsmorgonen den 5 aug. samlades 13 st. förväntansfulla lärlingar från CVA för att under några dagar företaga en bussresa till Göteborg över Linköping, Jönköping och Ulricehamn.

Resan avsåg att ge eleverna en ökad erfarenhet av andra industrier och yrken, samtidigt som de under gemensamt kamratliga former skulle få tillfälle till rekreation.

I resan deltog förutom CVA-lärlingar klass II även CVV-lärlingar klass II. Inalles var det 24 elever plus de båda CV:s yrkeslärare Ödman och Mörk.

Redan i ottan hade västeråsarna embarkerat bussen och styrt kosan mot Arboga, och kl. 8 gick starten för vår del från Elevhemmet.

I egenskap av reseledare höll ing. Ödman ett förmaningstal till eleverna, uppmanade dem att passa tiden, uppträda på ett värdigt sätt och att bekanta sig med varandra. Det sista förklingade i varje fall inte ohört, för snart var allsången igång och att sången ädla känslor föder är allom bekant. Alltnog, då första rasten togs, var redan bekantskapen gjord.

Sin nyvunna färdighet i att stifta bekantskaper provades även på en del unga damer, som vistades vid vårt rastställe vid Lindhaga på Kålmården. Att resultatet blev gott även denna gång visade sej snart, då en del av grabbarna började leta efter papper och penna för att skriva upp adresserna.

Färden gick sedan vidare i strålende sol, och prick efter programmet kl. 11.30 var vi vid resans första mål, SAAB i Linköping. Här hälsades vi välkomna av ing. Josefsson, presenterades för våra ciceroner och indelades i grupper.

Innan rundvandringen började visades SAAB:s imponerande anläggning på bildband i en av lektions-salarna. Vi besåg sedan industriskolan och tågade därefter till "Terasen" där samtliga blev bjudna på en utsökt lunch. Väl mätta fortsatte sedan vandringen genom bergverkstaden hall II och seriehangaren. Kl. halv fem var vi klara med besöket, vi var proppade med intryck, med data och siffror. Nu ställde vi kosan mot CVM:s elevhem. Här väntade middag och vila. Efter middagen ordnades med bad i F 3:s svimningpool och kl. 19.00 gick den med spänd

förväntan motsedda fotbollsmatchen mellan vårt kombinerade lag och CVM:s. CVM:s pojkar kämpade tappert, men kunde inte hejda de våras anstormningar. Matchen slutade med seger för våra pojkar och siffrorna blev 2-0.

Sedan spelarna duschat och klätt om bjöd elevhemmet på samkväm med kaffe och saft. Kvällen förflöt under trevlig samvaro, och trötta efter dagens ansträngningar sov vi sedan gott.

Start mot Jönköping gick kl. 7.15 på tisdagsmorgonen, men innan dess hade vi hunnit äta en stadig frukost. Snart dök Ombergs skogklädda hjässa upp framför oss, vi skyttade Tåkern och rullade genom Ödeshög ut på "Sveriges vackraste landsväg". I Gränna gjorde vi halt och de som önskade hade möjlighet att känna på Vätterns klara, men kalla böljor.

Med varsin polkagris i bagaget bars vi sedan, inte som Per Brahe uppför Grännaberget till Brahehus, utan vidare mot Jönköping. Vi parkerade programenligt kl. 10.30 utanför SAAB:s fabriker, hälsades välkomna och fick en kort historik över fabriken utveckling. I två grupper gjorde vi sedan en rundvandring. Här visades mycket av intresse, nya sinnrika maskiner, provkörningar av instrument, verktygstillverkning m.m. När vi överbelastat hjärnan och alla sinnen med allt om apparattillverkning, bjöds vi till ICA-restaurangen. Där tillfredsställdes vårt sjätte sinne och våra tomma magar överbelastades.

Väl mätta och belåtna var det sedan skönt att krypa in i bussen för fortsatt färd mot Göteborg och i lugn och ro få smälta både mat och intryck, kl. hade nu hunnit bli 2.

Genom Ulricehamn och Borås gick färden, och vid Sandared stannade vi en timma för bad och vila vid Viaredsjön. Sista etappen avverkades sedan utan större ansträngning och kl. 17.45 bromsade vi in utanför Paddans vandrarhem vid Kungstorget.

Vårt nya hem togs nu i besittning, sängarna bäddades och nödig toalett gjordes, innan vi i samlad tropp ställde upp oss för middag å restaurang Aveny kl. 18.00.

Återkomna till vandrarhemmet varnades pojkarna för storstadens faror, uppmanades att passa stängningstid (Forts. sid. 20)

Flygplan rör sig allt snabbare i luften. Ljudvallen är expedierad och någon har nosat på värmevallen. Men det räcker inte enbart med hög fart för ett militärplan. Det måste kunna bita ifrån sig vid angrepp och dessutom ha förmåga att anfalla effektivt. Beväpningen följer med i utvecklingen och CVA är starkt engagerat i prov och försök med vapen och ammunition för flygplan. Vilket konstaterades vid Bergtrollets besök på vapenavdelningen.

Fld Nils Thorsson har varit med om avdelningens uppbyggnad och ger en snabb orientering om dess tillkomst och verksamhet.

I början av 1940-talet, säger Thorsson, visade det sig att det fanns behov av en vapenverkstad inom flygvapnet. Man passade på att inramad i organisationen då en ny central verkstad skulle byggas. Därmed fick CVA sin vapenavdelning med huvuduppgift att överse och reparera den flygburna vapenmaterielen. På CVA byggdes en skjutbana för inskjutning av flygplan. Sedan sådan inskjutning upphört övertog vapenavdelningen skjutbanan, utökade och förbättrade den samt lät bygga ytterligare en sådan för längre skjutavstånd. En mätavdelning inrättades och förnämlig mätutrustning anskaffades. Numera kan CVA tillfredsställa långt gående krav på uppmätning av vapnens och ammunitionens funktion såsom exempelvis tryckmätning i eldrör, projektilers hastighet i eldröret och i kulbanan, kraftmätningar i vapenlavettage, rörelsemätningar av mekaniska delar, eldhastighet (skott per minut) etc. Flygförvaltningen har med anledning därav förlagt försöksverksamheten med vapen och ammunition i stor utsträckning till CVA.

I samband med att flygplanen utrustades med katapultstolar åtog sig CVA att ladda upp tryckkamrarna till dessa. För kontroll av sådan uppladdning stickprovas uppladdningspartierna genom skjutprov i stolbana på marken. Sådan stolbana finns för närvarande på SaabL. För att avlasta denna och för att själva kunna skjutprova tryckkamrarna har vid CVA konstruerats och tillverkats en stolbana. Denna skiljer sig från Saabbanan genom att stolen i stället för att löpa i en fast bana uppfångas efter ett frikast i ett nylonnät upp-

Vapen - avdelning med siktet mot framtiden

CVA-foto Rune Larsson

Förman Gunnar Hjort kör fram ett av våra moderna vapen för provskjutning

Helmer Andersson och Ragnar Rosengren provskjuter ammunition

hissat mellan fyra stolpar (se bilden).

Det är viktigt att flygvapnets ammunition är av prima kvalitet och icke förändras vid långvarig lagring. Tillsynen över att ammunition regelbundet undersöks (årsprovas) åvilar flygförvaltningen, som beställer sådan undersökning vid CVA. Proven uttagas genom FF försorg vid de olika ammunitionsförråden och undersökningen på CVA omfattar funktionsprov och skjutning varefter ammunitionspartiet klassificeras i användbarhetsgrupper. Genom den mångfald prov, försök och undersökningar som göres vid CVA samlas stor erfarenhet. Denna erfarenhet kommer flygförvaltningen till godo genom att CVA med ledning av dessa inkommer med förslag till förbättringar (modifieringar) av materielen.

Allt handskande med explosiva varor förutsätter, att sådana åtgärder vidtages, att olycksfallsrisken nedbringas till minsta möjligt. Skyddsåtgärderna ändras fortlöpande i takt med ändringar av arbetsmetoder och materielens beskaffenhet.

Av verkstadstekniska skäl har vapenverkstaden överförs till verkstadssektionen. Överföringen har för vapensektionen medfört, att man där helt kan ägna sig åt tekniska prov och utredningar.

Om vi så skulle följa arbetsgången för ett skjutprov så tillgår det så, att flygförvaltningen utlägger uppdrag på CVA. Vapensektionens tekniska personal ser till att erforderligt underlag i form av ritningar och arbetsbeskrivningar blir framtaget samt materielen blir tillverkad. Sedan materielen är klar fastställs skjutdag på skjutprogram, som utges varje vecka. Personalen på skjutbanan iordningställer erforderliga vapen, mätutrustningen monteras och provköres. Skjutningen ledes av en skjutledare och ofta är såväl flygförvaltningen som statliga eller privata tillverkare representerade för att på ort och ställe studera provets gång.

Resultatet av proven erhålls genom direktavläsning på instrumenten eller genom diagram som upptagas med sling- eller katodstråleoscillograf, radiograf etc. Erfarenheterna från provet sammanställas sedan av den tekniska personalen och insändes till flygförvaltningen i form av en rapport.

På grund av att CVA har blivit flygvapnets stora markskjutstation förlägges ofta utbildningskurser i vapenmateriel till CVA.

Om man till sist skall säga något

Katapultstolbana för prov av tryckkammare

om utvecklingen och framtiden så vill jag framhålla, att kraven på materielen har skärpts och det är ju fullt naturligt då flygplanbeväpningen till sist och syvene är det medel, som skall avvisa och nedgöra fienden. Att beväpningen fungerar och gör avsedd verkan i målet är vapensidans A och O. Det är min förhoppning att vapensektionen på CVA härvid har dragit sitt lilla strå till stacken för att förverkliga detta.

Att vi så småningom kommer att sadla om från flygplan till andra stridsmedel är mycket troligt men den dagen får jag inte vara med om.

Så slutar Thorsson sin orientering kring vapenavdelningens göranden och låtanden. Han lyfter en aning på framtidens slöja samtidigt som han betonar, att det revolutionerande, som väntas, ligger långt fram i tiden ännu. Men det ger oss en erinring om CVA:s ständiga föränderlighet och utveckling.

Old Jim.

—//—

Skotte?

En läsare skrev till den engelska tidningen Times.

— Om ni inte slutar upp med de där tarvliga skottehistorierna, så kommer jag för min del att upphöra med att låna Times.

I onåd

— Varför är chefen så arg på dig?
— Jo, på firmafesten avslutade han sitt tal med "Länge leve personalen", och då sa jag "vad då av?"

Bra gjort Haglund!

Man trycker på den lilla vita knappen på den vita skivan.

Ring-ring-ring.

STIG IN

Man stiger in.

Eftersom det var ganska länge sen man var där, så stannar man häpen vid dörren.

Varför?

Jo, därför att man kan se den som sitter vid skrivbordet. Han skyndes tidigare helt av cigarettrök. Men man känner dock inte riktigt igen honom, han som sitter där vid skrivbordet. Längden är densamma, men bredden väsentligt annorlunda. Men att det är Birger Haglund tvivlar man inte på när man hör hans röst.

— Tjenare, tjenare, Bergtrollet!

Ja, så är det i full gång. Haglund behöver man inte klämma på magen liksom en teddy-björn för att få honom att prata.

Det gäller att röka eller inte röka.

— Anledningen till att jag slutade? Jag höll på ett år och försökte ransonera. Försökte gå ner från mina 40 cigaretter om dagen till 10, men det var ingenting som höll. Det var rena kedjerökningen. Märkte inte, att luften var tjock som i ett böcklingsrökeri förrän jag hade varit ute. Men då åkte fönstret upp! Fingrarna var bruna och skorviga i skinnet. Se, nu är dom mjuka och fina som på en liten fröken. Haglund skrockar lätt, när han demonstrerar sina vita fingrar.

— Den 24 mars 1956 kl. 9 em., det var en lördagskväll, slutade jag röka. Jag var ängslig för söndagen, men det gick bra. Tiden gick och jag började lägga märke till en del. Jag hade inte längre den plågende huvudvärken med sammanhörande magencylförbrukning att bekymra mig över. Det började att bli lättare att raka sig, sen alla skrynklor i ansiktet började fyllas ut. Under de första sex sju månaderna, sedan jag slutade röka ökade jag nämligen 12 kg. På så stor yta gör det ju inte så mycket, förstås, tillägger Haglund med den store skämtarens smittande leende. Haglund nämner också, att rökningen är ett ekonomiskt kapitel.

— Man äter väl en kola och en tablett någon gång om dagen, men det kan ju aldrig bli tal om en snaskförbrukning på 4-5 kr. om dagen, som man ju ofta rökte upp.

(Forts. på sid. 23)

De tre tappra

En lördagskväll och en söndagsmorgon i september trotsade dv-pojkarna Svensson, Klang och Göran Andersson vädrets makter och bjöd de i antal överlägsna hv-pojkarna från Arboga och omkringliggande orter ett hårt motstånd. Hv-pojkarna fick offra många dyrbara minuter på kringgående rörelser och upprepningar för att nå bestämmelseplatsen under kvällens övning.

Slaget vid Västerängstorp

Många CFA och ett mindre antal CVA dv-män samlades fredagskvällen den 29 sept. vid Kungsörstullen för att åka till Västerängstorp. Dv-pojkarna var 100-procentigt samlade vid Ekbacken. De äldre driftvärnsmännen förskansade sig i torpet för att kunna bjuda ett värdigt motstånd när den yngre generationen kom. Sex nya pojkar från årets lärlingsskola var också med för att ordna med vedhugning, vattenhämtning och kaffekokning. Hans Bertil Gustafsson hade befälet över de nya pojkarna, som glatt och villigt lydde hans order. Lars Olov Hellberg, som följde de gamla pojkarna med en sjukvårdsväska, fick i slutskedet plåstra om en kille som slagit huvudet i en sten. När klockan började närma sig nio på kvällen och väntan blivit lång slappnade bevakningen av. Detta tillfälle hade de i buskarna gömda dv-pojkarna väntat på. Som en blix från en klar himmel brakade det till i hallonsnåren och eld från kg, gevär och k-pistar skar genom kvällens tystnad. När striden var avblåst samlades alla inne i stugan kring den sprakande brasan för att få varm dryck. Pojkarna hade dessförinnan gjort en noggrann vapenvård utanför i skenet av en stormlykta. Göran, Allan med flera hade nog inte haft något emot om vete-längderna varit 1 mil långa. Vid tio-taget var det uppbrott samt avmarsch till staden och Ekbacken. Det var många trötta, men dock belåtna pojkar, som marscherade sjungande hem över stentippen.

Välkommen i driftvärnet.

Dv-ledaren.

—//—

Tänk på tystnadsplikten

Att tala är som silver, tiga liksom guld vi såsom barn oss lärde och på CVA det präntats in att denna sanning alltjärt har sitt värde I ord och skrift har Tallqvist manat oss att pratsamheten fly Här är därför icke rum för den fatala indiskretionen när en och annan ifrån berget och från administrationen i detta korta epos nu passera skall revy För vår blick mot klistreremsorna får intet skymma sikten där i svenska färgerna vi möta orden: Tänk på tystnadsplikten

Med argusöga Bengtsson håller uppsikt så att ej moralen bland flickorna på expeditionen och på skrivcentralen behäftas med den allra minst lilla prick En verklig styggelse för honom är när lördagstårtan transporteras längs korridorerna för att i lönnedom syndigt konsumeras i något – som man hoppas – obehållat ögonblick Han beivrar saken på ett sätt som så likt'en Jag säger inte mer – tänk på tystnadsplikten

Små romanser blomma här och var i bergets skugga och trolovningsbud och bröllopsbud rätt ofta dugga gamle guden Amor är "still going strong" Dock tycks en del av det varmed han den sista tiden donat ha varit uti högsta grad säsongbetonat men vacker visa plär ju icke vara lång Här nämnas inga namn. Mina läppar är förseglade såsom vid bikten Minns parollen uti gult och blått. Tänk på tystnadsplikten

Blötis vilken trots sin ungdom räknas ibland stadens fäder har den sista tiden varit uti i en smula blåsigt väder ha vi kunnat läsa om uti vår tidningspress Han har städse gjort sig känd som flitig och energisk och nu mot ordet SITTA har han blivit smått allergisk se'n han och Olle Göransson i diupsta sekretess satt och bytte meningar med ledarskikten. Fråga inte mig om resultatet. Tänk på tystnadsplikten.

Varje lunch Larelius kan skådas uppå massen en man som utan tvekan räknas kan bland ässen när det gäller mästerskap att äta gröt på havregryn Att honom ge en extra slev uppå portionen redan anses såsom hörande till traditionen av dem som dela ut av det som står uppå menyn Man kan ju fråga sig hur han trots allt reglerar vikten Men svaret kan jag inte ge. Tänk på tystnadsplikten.

Bland flygets många radioröster fina på sistone har införlivats den som tillhör svster Stina då hon uppå herr doktors uppdrag läser bulletin för andlöst lyssnande och intresserade personer om beslutade och hälsosamma injektioner som några dagar efteråt tills vidare befinnas torka in Se'n hon återgår till att behandla oss mot hösnuvan och gikten och annat som ej nämnas får – tänk på tystnadsplikten.

På skilda håll i berget nu studerar man frekvensen av arbetsprestationerna, och mången ängsligt frågar sig var gränsen mellan "personligt inne" och "personligt ute" går När damerna strax före lunchen bättrar på sin amorbåge är det helt naturligt att allra helst de såge att detta som en del av tjänsten fattas får Men Holmström och Knut Andersson tar steg med rätta tjänstemannasvikten förbi de frågande. De tänker uppå tystnadsplikten.

SCHERZO

Sittande under höstmånen fylls jag av sorgsna tankar. Vad rör det mig att hösten är gemensam för alla.

Allt vi upplever nu vibrerar av stridiga känslor vid årstidsväxlingen. Varje träd och blomma och minsta ting vill man smeka och trösta inför vintern och känna hur de vilar i handen. – Sådana tankar och liknande tänker man gärna i ensamhet en sammetsmörk och len augustinatt med blänkande måne och många stjärnor.

Kärt barn har många namn. Som just månen. Kastrull, ost, kopparslant, skära m. m. Och i alla tider och länder har den ägnats det största intresse. Därför står den så levande för oss i poesin, som ett väsen som försätter oss i skiftande stämningar. Finns det någon fest till dess ära ändå? – Månken. – Det smakar svärmeri, brott och hedendom bl. a. Så vi skall ta och undersöka om vi har några blotartraditioner att falla tillbaka på.

Den stora kräftabloten går av stapeln i början av augusti. Hur länge denna sedvänja bestått är riskabelt att säga – men vi enar oss om ett senare tiders barn. Ju svårare att få, ju åtråvärdare heter det ju. Kan i viss mån tillämpas i fråga om kräftor. Sedan den förhärjande kräftpesten drog fram i gamla Svedala när seklet var ungt, med början i våra trakter (Hjälmarens) och ännu ej helt bedarrad, har dessa röda läckerbitar stigit enormt i värde och sjunkit katastrofalt i antal. (Tänka sig bara att vi en gång exporterade kräftor till Tyskland!!) Nog av, nutida reklam, gör att kräftan, väl oförtjänt, omges av en magisk nimbus. Våra förfäder, enligt vissa källor, lär ha ätit kräftor så tidigt som på 1600-talet. Svårigen föreställer man sig dock en viking med större entusiasm peta i sig dessa skaldjur. Framför allt därför att vi nu står på en annan kulturell nivå etc (sträck på Er). Ehuru människan i naturen väl all-

tid varit ensam om att äta för nöjes skull. Alltså även vikingen. Men blotartraditionen rök. Vi ägnar den en tyst minut, men går vidare i skriften.

Hör upp alla gormander! Låt oss konstatera att kräftan (*Astacus fluviatilis*) grundar sin existens i våra mattraditioner för sin egen skull. Det är ett nyttigt skaldjur som sedan ålder är hemmastatt i sjöar och floder. Inhemskt eller inplanterat – därom låter vi de lärde tvista. Förutom de smaksensationer detta djur bereder oss, och varom snart utförligare skall skildras, besitter det en massa egenskaper som är värda att belysa. Folksägen förtäljer att man med kräftstenarna, som av okunniga kunna hållas för gallstenar, kan utöva trolldom, borttaga flintflisor ur ögonen och återställa förgjord boskap. Mycket kräftätande kan medföra mindre angenäma verkningar, som röda fläckar på huden och svettning på näsan – jämte flera s. k. konstiga verkningar. Må hända var det med tanke härpå som en gammal akademisk föreläsare indelade naturkropparna i: 1) enkla kroppar, såsom berg, 2) sammansatta kroppar, såsom hundar och katter, och 3) konstiga kroppar såsom väderkvarnar och kräftor.

Nå, själva ätandet är en konst som bör utövas med behag. När kräftorna serveras äts de med andakt och många servetter och när första snapsen druckits ur av herrarna, slår alla damer, som inte likar sig med sådan dryck, över sitt glas – helt omärkligt – i sina kavaljerers. Ja, så vet vi alla vilket behag det är att få äta med bara händerna. Man suger och slaskar av hjärtans lust, då och då framstötande ett ljudligt aah! efter snapsen som grannen druckit – det hör till -. Man har ändå alla chanser att bli lurig. Hela denna rit ringas in av glas i alla storlekar. Och för all del, det är rätt spännande att känna hur vinet sveper in en i täta slöjor. Skall man sjunga Bacchi lov så kan väl inget rus jämföras med lätta och spirituella som uppstår efter champag-

ne, när vi alla blir dansanta och skratet porlar ur strupen och bubblar i ögonen! Det är då fasligt synd att kräftor och champagne inte är på modet. Mer om detta senare.

Kräftan kokas 12 à 15 minuter. Ingredienser: levande kräftor, salt, dill. – Vi tar kokboken till hjälp. Se allt man kan göra – mums! Kräftor à la bordelaise. (Tillredes som hummer à la bordelaise) – Stuvade kräftstjärter – Kräftor i snäckor – Kräftor à la poulette – Kräftbägare – Kräftstjärter i majonäs etc etc i det oändliga. Vad har vi gjort av våra fina mattraditioner, vi som är burkminned? Man skall lägga ned sin *själ* (om man har någon) i maten. Var förvissad om att kräftans är känslig.

Mattraditioner ja. Vi har hjälpts åt att skapa dem. Dock finns det råa människor som är nog inskränkta att anse det opassande för en vis man att hängiva sig åt livets vanliga njutningar. Man skulle kunna tillrätta-visa dem med den franske filosofens ord, då en glad markisinna frågade honom: "Vad, brukar även Ni filosofer äta läckerheter?" – "Tror Ni då", svarade Descartes "att Gud skapat läckerheterna endast för dårarna."

Ett mycket viktigt avsnitt i kapitlet kräftkultur är drycken. Även den leder sitt ursprung till urminnes tider ty det är naturförenligt att lida av törst. "Den mätta dagen är aldrig störst. Den bästa dagen är en dag av törst", konstaterar en känd skaldinna, och hur rätt har hon inte! Mat och dryck har alltid åtföljts av ceremonier och skålar. Order "skål" går tillbaka till den grå forntiden och den ogrannliga vanan att dricka mjöd ur sina fienders huvudskålar... Den som håller det för bättre må glömma detta. – Man skiljer mellan varma och kalla drycker. Vilket det nu är, bör man lägga tonvikten på kvaliteten och försöka finna en medelväg mellan Nestors bägare, som var så stor, att en yngling ej kunde bära den ensam, och nutidens dryckesmått som krympt ihop och stundom presenteras så små att de borde fästas vid ett snöre, för att den drickande ej skall svälja den på samma gång som drycken.

Nu vet vi en hel massa om kräftor och inte ett dugg mer om månen. Dom hör kanske inte alls ihop! Nej, så är det väl.

Men visst skiner månen som vanligt även om den gungar osynligt bland molnen? Och visst blir det vår igen. Så vi låter detta vara detta och inget mer.

Och nu så får det vara slut på skaldeyran
Lik forna dars poeter jag i ett pilträd hänger lyran
det är väl också där den passar bäst
Förmodligen har Bergtrollsläsarn samma mening
och därför utan all onödig försening
jag kliver av min haltande Pegasus-häst
Jag hoppas blott till sist att den här dikten
ej befinnes bryta emot tystnadsplikten.

A.

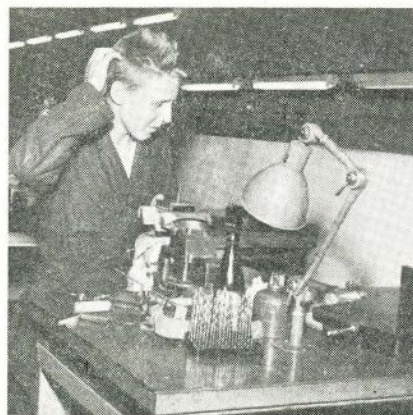
Christl.

Öhörna

Ordning på arbetsplatsen

I detta "hörn" har jag tidigare berört de ombyggnader och -ändringar vi gjort och kommer att göra inom verkstaden. Det är självklart att vi i första hand gör dessa för att få verkstaden så ändamålsenlig som möjligt, men vi ha även tagit hänsyn till att för var och en bereda en trivsamt arbetsmiljö. Att skapa förutsättningarna härför är vad vi kan göra, sedan blir det individen själv, som måste göra resten.

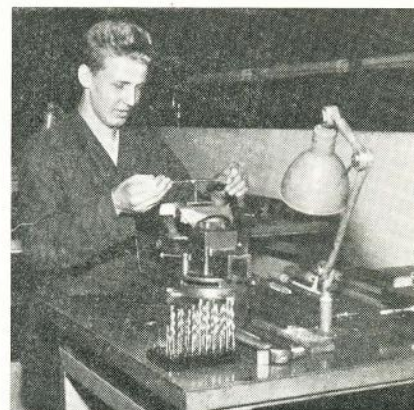
På många ställen i verkstaden kan man med glädje konstatera att ordning och reda råder, men tyvärr finns det arbetsplatser, som är i allt annat skick än man önskar. Det är möjligt att vissa människor trivs med att ha verktyg och arbetsbänk utan ordning, men Ni, som är sådana, måste tänka på Era arbetskamrater, som är av annan åsikt. En enda oordnad

arbetsplats kan förstöra hela avdelningens trivsel.

Normalt behöver inte arbetsbefälet hjälpa till med denna "städning", men om ordning icke finnes, så är det arbetsbefälets skyldighet att ingripa. Vi skall aldrig glömma att slarv med den materiel, som vi arbeta med, kan få vittgående följder. En oordnad arbetsplats ger aldrig ett bättre arbete!

Många gånger kanske Ert arbete är sådant att det är svårt att finna den rätta metoden att organisera det. Arbetsledarna har i sådana fall möjlighet att koppla in arbetsstudieavdelningen, som då gärna står till Er tjänst.

Vad jag här sagt om verkstadens arbetsplatser gäller i lika hög grad för Er, som sitter vid skrivbordet. Man behöver inte ha travar med papper, ty för det mesta kan man endast arbeta med ett papper i taget.

De bilder, som jag låtit taga, talar sitt tydliga språk. Var och en ser själv hur Simonsson vantrivs vid sin oordnade arbetsbänk. Han måste klia sig i huvudet för att över huvud taget ha någon chans att i en hast få tag i rätt verktyg. När han röjt undan på bänken, som den andra bilden visar, då trivs Simonsson, hans närmaste arbetskamrater och vi alla. Det är dit vi skall försöka komma.

Ah.

Vi hade semester

"Gamle Hurra stod på branten vid sin stugudörr, kanske i hans gamla hjärta lyste solen, lyste livet litet varmare än förr.

Gamle Hurra, gamle Hurra, kanske tänkte han som jag: det är ändå skönt att leva - vilken strålände, orimligt obeskrivligt vacker dag!"

Fröding.

Så här i sommarens elfte timme har red beslutat sig för en liten galup för att luska ut semestervanorna bland de goda CVA:arna. Vurmar man stilla över ett metespö vid en liten insjö eller slåss man med mygg och knott i fjällen, eller rock'n rollar man på västkusten?

Ja, den första ego snubblade över hade vart ute och "avsverigt" sig, sig och sin man. Brusat fram i ägandes bil på kontinentens breda autostrador. Beundrat ett naturskönt, öppet och hjärtligt Tyskland och ätit *wienerschnitzel*, vilket lär ha varit något luculliskt. Och ölet se'n! Ja, allt var multum och vad som var

bäst, var alltihop. Så semestern för nästa år är klar. Det blir åter en färd, vi får hoppas lika fri från missöden och med lika många vackra och stimulerande minnen, till Italien. Målet detta år var Lago di Como. Det måste vi hålla med om att det är något att ta med i vinterslummern!

Åtskilliga av våra unga damer har tagit det lugnt och till en början idkat hemliv innan de rest till västkusten. En av de tillfrågade, ingen nämnd och ingen glömd, var i Lysekil och ägnade sig åt krabbfiske. Jag tyckte det lät intressant. Bara krabbfiske? Jaa. Som agn användes ett ruttet sillhuvud fastsatt med en nylontråd. Detta är mycket begärligt ehuru jag hört att hajhuvuden ger ännu bättre napp. Sittande på en brygga går det sedan bra att börja fisket. Vår unga dam fick 20 (tjugo) stycken stora som barnnävar. Hon kokade dem och åt upp dem. Nästa år skall hon dock inte till västkusten utan till Spanien, drömmer hon, för att fånga spanjorer. (Hon har alltid varit haj på fiske). Vi önskar henne lycka till.

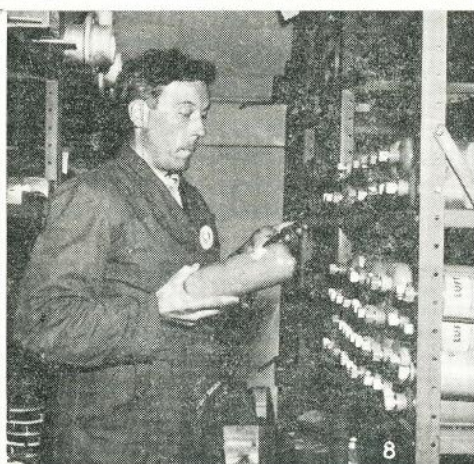
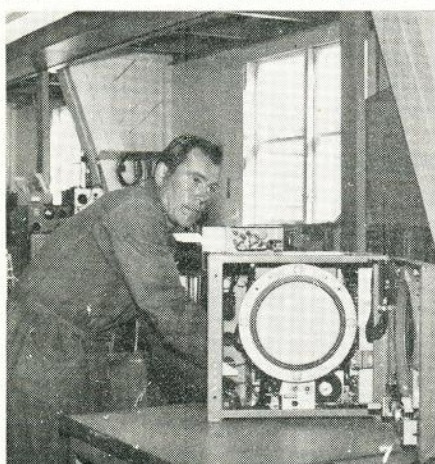
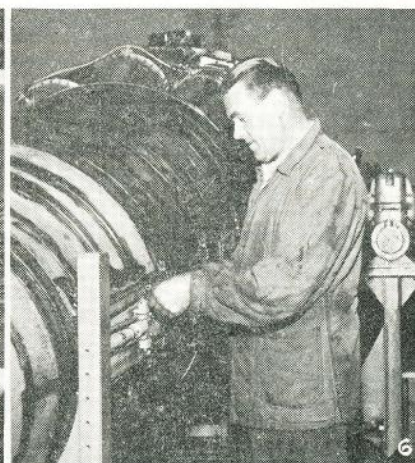
Alla de, som förlagt semestern till västkusten har icke haft samma pers-

pektiv på vistelsen. En herre i raden av de tillfrågade tog med sin familj definitivt avstånd från allt nöjesliv. Inom Sveriges gränser i alla fall. Någon gång sticker man till Kongens by. Annars kurer de i solskenet bland kryptallar och sanddynor; badar, speglar badminton och borchia (sistnämnda spel föreslås som tidsfördriv under lunchpausen här!) Stället ligger avskilt i ett naturreservat - inte ens kiosker eller korvgubbar finns inom räckhåll. Den hemskaste upplevelsen under semestern, för hans fru, var när åskan en natt gick så förfärligt så hon måste ta på sig solglasögonen för att inte bli bländad av blixtnar!

Några modiga människor har rest norrut. Flertalet har haft varmt och skönt, men en stackare råkade illa ut. Regn 12 dagar av 14. Han och några goda vänner hade hyrt en stuga på Somlingshåga i Lofsdalen, en 6-7 mil från norska gränsen. Ägaren till stället bodde under tiden hos grannar i närheten och mot slutet av deras vistelse tältade han utanför sitt eget hus!

Trots det kulna vädret, endast + 6-7° C, brr, ångrar sig inte vår re-

KAMERAGLIMTAR FRÅN ARBETSPLATSEN

1. Lärlingen Sven Klang hanterar suveränt spakarna på revolversvarven. 2. Överingenjör Anders Högfeldt i konferens med bitr. öi Folke Kropp. 3. Bertil Berggren har för vana att skrattande ta emot stötarna här i livet – han är elektriker. 4. Brand-

mannen Hans Persson plockar i ordning redskapen för en övning. 5. Nanny Westerlund tar arbetsbördan med ett leende – hon jobbar på garageexpeditionen. 6. Gösta Wahlberg lägger sista handen vid ett strålningsskydd. 7. Radiomontör Tore Karls-

son arbetar "på känn" – ganska vanligt i det här gamet. 8. Esse Östman har just nu ett luftigt jobb på planeringsförrådet – expediering av luftflaskor. 9. Nils Edvardsson håller ordning och reda på oljeförrådet. Här är det ett oljefat, som skall slås upp.

senär. Naturens skönhet uppvägte alla olägenheter. Varannan dag vandrade de i fjällen. Det fanns gott om fina fiskevatten. En alltför riklig nederbörd minskade deras fiskelycka.

Infödingarna påstår att för mycket vatten inte är bra för fisken! Här uppe fick de också tillfälle att bada finnbastu. Alla kanske inte vet vad det är. Man eldar under en cement-

kubbe och slår hett vatten över. Skall det vara riktigt riktigt skall man ha tillgång till björkris med. Upplevelsena skildrades i starka färger och
(Forts. på sid. 23)

Kontorist Flink hade plockat ihop pappersbuntarna för dagen – de hemliga för sig och de öppna för sig mycket ordentligt – och lagt in dem på sina platser. Alla skåpen var låsta enligt instruktionerna, nycklarna placerade i ett alldeles nyinköpt, stabilt nyckelskåp. Självbelåtet låser Flink det fina skåpet, ser sig om att ingen obehörig är närvarande och lägger så nyckeln under femte boken från höger i bokhyllan, där även biträdet Snäll kan hämta den, om Flink skulle vara borta någon dag. – Flinks chef, ingenjör Tygborg, var ute i tjänsteärendet och Flink kände ansvaret för att allt var riktigt.

Allt var tyst och stilla i kontorsbyggnaden, endast vakten var kvar. Det är Kalle Knäpp, som har passet i kväll. Han är förresten rätt nyanställd och ännu litet tveksam i sitt uppträdande. Han nästan spritter till då telefonen ringer.

– Tvekande svarar han v-v-vakten.
– Träffas ingenjör Tygborg?
– Nej, de har gått hem allihopa, dä' ä' slut för i da.

– Jag ville mycke gärna träffa Tygborg. Kan jag få numret hem?

– Vänta skall jag se... Dä' ä' 476 83.

– Tack så mycket.

– Var så god!

Efter ca 10 min. ringer vaktens telefon igen.

– Vakten!

– Dä' ä' ingenjör Tygborg. Om några minuter kommer köpman Snok från AGDJ upp på kontoret. Jag kommer också, men skulle han komma före mig, så visa upp honom på mitt rum. Jag kommer strax.

– Jaha, dä' skall jag göra.

Några minuter senare ringer dörrklockan. Knäpp öppnar och utanför står en stor och reslig karl.

– Det är köpman Snok. Jag skulle träffa ingenjör Tygborg här.

– Ja, han har just ringt om dä' och dä' går bra att komma in. Ingenjör Tygborg kommer nog strax.

Då kommer Knäpp att tänka på vad han lärt om legitimation. Han är ovan vid det här, men måste väl ändå göra något.

– Dä' finns väl legitimation, säger han litet blygt.

– Javisst! Varsågod! – Snok drar fram ett kort med fotografi och stämplar på. Knäpp granskar det inte så noga. – Ingenjör Tygborg har ju sagt, att Snok skulle komma, så det finns ju ingen anledning att visa sig misstänksam. Men han måste ju ändå visa, att det är ordning i vakt-tjänsten.

– Jag skall följa med köpman Snok upp på ingenjör Tygborgs kontor, sade Knäpp.

– Det behövs inte, jag har varit här många gånger förr och hittar väl i den här byggnaden, svarar Snok karskt.

– Jasså, jaha, – svarar vakten och fortsätter att dricka det medhavda eftermiddagskaffet, samtidigt som han försöker sätta sig in i sina åligganden. Han tycker inte att de är så svåra, som omfånget av instruktionen låter påskina. I studieivern har han alldeles glömt köpman Snok, och beslutar nu att hedra honom med ett besök.

När han är på väg dit hör han ett ljud, som han tycker sig känna igen. Det var bestämt ett skåp som stängdes, tänker han och stannar till, men hör ingenting vidare. Jag måste väl hört fel, alla har ju gått hem, blev hans reflektion och han fortsätter mot ingenjör Tygborgs tjänsterum. Där finner han Snok med en uppslagen tidning framför sig.

– Ingenjör Tygborg tycks dröja! säger Snok.

– Jag kanske skall ringa och höra om han fått förhinder, svarar Knäpp.

– Det behövs inte, han kommer nog. Jag dröjer väl ett litet tag till, blev Snoks svar.

Därmed återvände Knäpp till sin vaktplats.

Strax efter gick Snok.

– Jag söker ingenjören i morgon, sade han och stängde dörren efter sig.

Knäpp reflekterade inte närmare på saken förrän dagen efter, då kontorist Flink frågade om någon varit inne på kontoret under stängningstiden. Flink hade nämligen haft svårt att hitta nyckeln till nyckelskåpet. Han visste att han lagt den under femte boken från höger i bokhyllan, men där fanns den inte. – Den låg under sjätte boken.

Vad hade hänt? Bedöm själv och jämför sedan med författarens synpunkter på sid. 23.

G. T.

Frågvis frågar

Kan man kalla ett Id-nummer för en björntjänst?

Social verksamhet

CVA

Även för innevarande år har CVA fått bemyndigande att disponera pengar för att bedriva social verksamhet och genomföra trivselbefrämjande åtgärder, denna gång kr. 7.800:–.

Sociala kommittén, som består av representanter från personalorganisationerna och företagsledningen, har föreslagit följande fördelning av anvisat belopp, vilket förslag har godkänts av styresmannen.

För studieverksamhet kr. 500:–. De kontors- och verkstadslösen, som önska förkovra sig genom att deltaga i kurser anordnade av Arboga stads yrkesskolor, ABF eller TBV erhålla genom detta anslag bidrag till kursavgiften.

Till åtgärder för att stimulera skyddsarbetet kr. 1.000:–. När en avdelning uppnått ett visst antal olycksfallsfria dagar inbjudes personalen till en enkel festlighet. Detta anslag bestrider till stor del dessa kostnader.

För bidrag till utgivande av Bergtrollat kr. 2.000:–. Redaktören har till kommittén överlämnat en sammanställning över inkomster och utgifter för Bergtrollat. Tryckerikostnaderna, som är den enda stora utgiftsposten, har stigit kraftigt. Den försålda upplagan ökar med varje nummer varför redaktören ser ljus på framtiden trots vissa ekonomiska svårigheter.

Bergtrollat är skriven för personalen, men den bör i lika hög grad vara skriven av personalen, d. v. s. läsekretsen. Alla är därför välkomna med bidrag. Vill Du ha hjälp med att utforma någon artikel står redaktören gärna till tjänst.

För bidrag till anordnande av barnfest kr. 1.000:–. Det hör till traditionerna att personalorganisationerna i början av året anordnar en barnfest.

För bidrag till en personalsammankomst, som skall anordnas i samråd med personalorganisationerna kr. 700:–. Detta uppslag är nytt för året. Avsikten är att någon kväll i oktober månad anordna en sammankomst på Folkan med underhållning, kaffe och dans. En kommitté är tillsatt för att närmare utarbeta programmet.

För idrottsverksamhet samt stöd

till driftvärnet kr. 1.000:–. Idrottsföreningen Flyget (IFFA) disponerar detta anslag till största delen för nyinköp av idrottsmateriel. Bidrag utgår även till resor vid idrottsutbyte mellan de övriga centrala verkstäderna.

För inköp av grammofonskivor samt anordnande av levande musik kr. 300:–. F 1:s musikkår konserterar några gånger per år under lunchrasterna.

För inköp av tidskrifter, som utläggas på mässen och i lunchrummen kr. 400:–. Bl. a. prenumereras på Teknikens Värld, Teknik för alla, Populär Radio, FIB och Året Runt. Sedan Du läst tidningen lägg till baka den i bokhyllan. Tidningarna har tyvärr en viss benägenhet att försvinna.

För utsmyckning av lunchrummen kr. 300:–. Varje år inköpas några tavlor, som upphängas i lunchrummen. Ur detta anslag tages även pengar för inköp av blommor till lunchrummen.

För inköp av blommor m. m. vid sjukbesök kr. 300:–. Tyvärr inträffar det att någon av de anställda råkar ut för längre tids sjukdom. Genom detta anslag har Syster Stina möjlighet att vid sina sjukbesök uppvakta med en blomma, litet frukt eller en bok.

För hemhjälpssamhet kr. 300:–. Sedan år 1954 har personalen haft tillgång till en hemvårdarinna, som hjälpt till vid sjukdom i familjen. Denna verksamhet har måst indragas fr. o. m. den 1 juli i år.

1952 utgav CVA sin första informationsbroschyr. Sedan 1956 har en ny upplaga varit under utarbetning. Den nya upplagan, som kommer från tryckeriet i höst, är försedd med ovanstående omslag i blått och vitt tryck. Den vill ge en orientering om CVA:s arbetsuppgifter, organisation och ekonomi.

Då flera ändringar och tillägg har gjorts i den nya upplagan av broschyren kommer den att tillställas samtliga anställda.

CFA

Under föregående budgetår har FF ställt 1.500:– kr. till CFA förfogande för social verksamhet. CCFA hade på förslag av sociala kommittén begärt 2.900:– kr. Jämfört med tidigare år innebär FF anslag en liten förbättring som hälsats med tillfredsställelse av kommittén. Härigenom har kommittén nu haft möjlighet att i år föreslå IFFA till erhållande av

ett anslag å kr. 175:– ett förslag som även sanktionerats av CCFA. Anslaget till IFFA har under tidigare år måst nedskäras eller helt indragas på grund av medelsbrist. I övrigt ha medlen disponerats till prenumeration å tidningar för lunchrummen, bidrag till personaltidningen, personalorganisationernas barnfest, inköp av litografier för lunchrummen samt till anordnande av konferens för vid CFA anställd personal.

Det kan synas som om förslag till anslagsfördelning är från år endast skulle från kommitterades sida ske efter gammal slentrian enär samma förslag återkommer år från år. Så är emellertid ej fallet. Ett flertal projekt ha vid olika tillfällen varit uppe till diskussion men måst lämnas åt sitt öde enär desamma ej kunnat genomföras på grund av den knappa tillgången på medel. Kommitterade bär dock inom sig ett, om än aldrig så svagt, hopp att bättre tider någon gång i framtiden skola randas, så att åtminstone något av de inom kommittén diskuterade projekten skola kunna förverkligas.

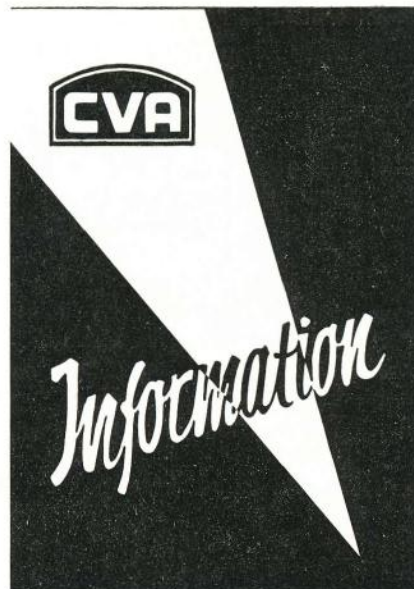
K. H.

Motorervice på flottilj spar miljoner

Flygfolk – civilt och militärt – från världen runt samlades i mitten på juni månad i Stockholm, där man på Tekniska Museet fördjupade sig i olika spörsmål kring flygmotorer. Flygdir. Sture Larsson, CVA, talade om "Economical aspects of field repair" (Ekonomiska synpunkter på servicearbete).

Larsson gav en redogörelse för försök med reparationer, som utförts av CVA-personal på flottiljer, vilka startades 1953. Man hade fullt klart för sig, att om vissa svagare enheter i motorn kunde utbytas i tjänst, skulle man slippa ta in motorn till översynsverkstad, vilket skulle medföra avsevärda tidsvinster och förbilliga motorunderhåll. Efter en redogörelse med exempel på vilka reparationer, som visat sig lämpliga, gav Larsson en sammanställning av den ekonomiska vinsten av service-reparationer på flj. Det visade sig att det rörde sig om stora belopp. Varje sådan reparation beräknade Larsson ge en inbesparing på 11.000 kr. Under motortypens livstid räknar man med 800 dylika reparationer, vilket ger en total inbesparing på 8.800.000:– kr. för en motortyp.

—//—

Omslaget till CVA nya informationsbroschyr har ritats av
Gunnar Norin

Ut i rymden

I förra numret av Bergtrollet berättade jag om *månen* och slutade med att nämna de pågående förberedelser för färder dit. Ett första steg mot detta mål var att uppsända små, kring jorden kretsande satelliter. Tillverkning av dylika pågingo i USA och Sovjet. I USA planerades att den 30 september 1957 uppsända den satellit (Vanguard) som de hoppades skulle bli världshistoriens första. Men det blev inte så!

När du läser detta i november 1957 kretsar, som Du läst i tidningarna och hört i radio, den första ryska satelliten runt jorden. Den startade den 4 oktober 1957 och gör varv efter varv på en höjd av 900 km. och passerar även över Sverige. Jag skall inte beskriva den; det har tidningarna gjort tillräckligt.

Vad kommer nu närmast att hända? Säkert kommer Sovjet snart att skicka upp flera satelliter men då med vetenskaplig mätutrustning o. d. Enligt ryska uppgifter har den nu kretsande endast radioutrustning så att banan kan följas. Den första amerikanska satelliten kommer säkert snart; den blir troligen mera fullständigt utrustad än den nuvarande ryska. Troligen dröjer det inte länge förrän satelliter börjar förses med anordningar för uppbromsning och bärning. Och så fortsätter spelet med allt större och större samt bemannade satelliter.

Ursa.

(Forts. fr. sid. 11)

den och släpptes så fria för att vattkammade och fina göra "stan", d.v.s. Liseberg. Vad som sedan i den ljumma augustikvällen utspelades, och vilken roll våra pojkar spelade där vet undertecknad inget om, men när hemmets dörrar stängdes var emellertid alla innanför, och därmed var åter en händelserik dag tillända.

Onsdagen inleddes som vanligt med strålade väder. Vi åt frukost kl. 8 och kl. 9 tog vi bussen ner till fiskhamnen. Härifrån färjade vi över till Eriksbergs varv, där en märklig vandring började.

Vi hälsades välkomna av en ing. Browall, som presenterade varvet i ett kort anförande. Efter detta vandrade vi i grupper ut till den största flytdockan, därifrån till maskin- och monteringsavdelningarna samt plåtslageriet och slutade sedan vid stapelbäddarna. Att i detalj redogöra för de uppgifter som lämnades och om de frågor som ställdes skulle säkert fylla en bok. Intresset var hela tiden på toppunkten och frågorna haglade. Vi imponerades kanske allra mest av de väldiga dimensionerna på allting, maskiner, vevaxlar, motorer o. d.

När vi fått några avslutande ord om företagets framtidsperspektiv, atomkraftens utnyttjande o. dyl., tackade vi för ett intressant besök, äntrade färjan och seglade som riktiga saltningar tillbaka över hamnen. Klockan hade nu hunnit fram till 12 och lunchtid. Då vädret envisades med att vara strålade ändrade vi något på programmet och beslöt att efter lunch åka ut till Saltsjönäs för en stunds bad.

Badet blev uppgiggande, solen var givmild och stämningen var hög, då vi åkte in till stan för att ta en rundtur med Paddan.

Kl. 16.30 gick vi ombord betydligt säkrare än på morgonen, man hade ju seglat förr. Turen var trevlig, guiden berättade humoristiskt om sevärdheterna i stan och i hamnen.

När vi om en timma återkom utan att ha varit sjösjuka kunde vi beskåda våra fagra anleten på vykort å 1 kr. stycket.

Så var det dags för middag kl. 18 och därefter inträdde skedet "Göteborg by nigt" i fullständig frihet.

Till torsdagens frukost, som blev den sista måltiden på restaurang Aveny, inställde sig samtliga på slaget 8. En del något sömniga efter kvällens och nattens besök hos kära och väntande släktingar, ungdomliga mostrar o. dyl.

Efter frukost var det dags för ett

besök på Sjöfartsmuséet. Vi fick här under sakkunnig ledning beskåda sjöfartens utveckling och lärde oss inse dess stora betydelse. Akvariet besågs sedan och vi nickade igenkännande åt snorgärsen, mörtan och abborren, fiskar som man väl någon gång lyckats få på kroken. Alligatorer, ormar och sköldpaddor betittades och så bjöds våra långsvansade släktingar på tuggummi.

Vår tid i Göteborg var nu tillända och efter en värdig lunch på rest. Gatenhjulm styrde vår chaufför bussen mot Trollhättan.

Färden gick nu hemåt igen, genom Göta älvdal, förbi Bohus fästningsruin, Surte och Göta.

Kl. 14 var vi redo för besök på SAAB:s anläggningar i Trollhättan. Vi hade räknat med att få se biltillverkningen, men därav blev intet. I stället visades deras tillverkning av flygplansdetaljer, vingbyggnad m. m.

Omedelbart efter besöket på SAAB fortsatte vi med SFA och besåg här motortillverkningen och provkörningen av reamotorer.

Efter besöket bjöds vi på en härlig middag på SFA mäss. Mätta men trötta uppsökte vi sedan logiet på vandrarhemmet. Kl. var då 6 på em. Kvällen fick var och en tillbringa efter egen önskan, för att bese slussarna, kraftverket, Kopparklinten eller stans vackra flickor.

Fredag, sista dagen på vår resa, började med frukost på vandrarhemmet kl. 7. Starten gick sedan kl. 8 och vi surrade med god fart norröver mot Arboga genom Lidköping och stannade småningom i Mariestad. Här badades och fotograferades innan vi uppsökte restaurang Viktoria för att äta resans sista mål mat. Kl. 12 gick resan vidare mot Örebro. Enligt programmet skulle vi inta ett mellanmål här, men då alla kommit över spädbarnsstadiet då man äter varannan timma, slopade vi denna måltid och fortsatte vidare mot Arboga.

Nu började tankarna kretsas kring hemmet och föräldrarna, en del grabbar konstaterade att de inte hade hunnit skicka ett enda kort hem, däremot visade det sig att första dagens flickbekanta alla blivit ihågkomna med ett vykort.

Innan Arboga avtackades reseledare Ödhman av undertecknad för nedlagt arbete, för en välordnad och trevlig resa, eleverna fick en eloge för sitt goda uppträdande och chauffören ett tack för god körning.

En resa av stort värde som berett våra elever insyn i andra företag och

arbetsplatser, en glad och trevlig resa var därmed tillända.

Mörk.

Kl. 15, så där cirka, äntrade jag den en aning dammiga utflyktsbussen. Väntade att finna ett lika dammigt gäng grabbar. Nej stick å fika! Det var en salt samling killar, tydligen med vana att resa med både ögon och öron öppna. Svaren kom, innan man hann fråga.

- Något lärorikt under resan?

Röster: Industribesöken på Saab, Eriksbergs varv, Flygmotor.

En röst: Det var bra alltihop!

- Något annat av värde?

- Vi har fått träffas och prata och byta erfarenheter om jobb och elevhem. Vi har haft bra ledare. Tack vare dem en väl organiserad resa.

- Något roligt?

Röster: Vi spelade fotboll mot CVM, vann med 2-0.

CVA-röst: Svante Eriksson, CVA, gjorde två mål.

CVV-röst: Målvakten Kustas Tael, CVV, var hur bra som helst.

Röster: Paddan, Sjöfartsmuséet, turen upp i tornet "Sjömanshustrun".

En röst: Saab i Jönköping bjöd på finfin lunch.

Röster: Inte en regndroppe, vi har badat varje dag. Det har varit lugnt i gänget.

- Några önskemål?

Det vore bra om resan kunde upprepas årligen. Inte för vår del, men för efterföljare.

Chauffören väntar på avgångssignal för resans sista etapp, men innan jag lämnar bussen, får jag ett par ord av CVV:s reseledare, ing. Ödhman, som också är synnerligen belåten med resan.

- Allt har gått bra och resan har givit det utbyte, vi tänkt oss. Jag hade väntat mig, att grabbarna skulle sköta sig, men man har ju alltid farhågor. Grabbarna skötte sig emellertid exemplariskt. Som ett litet bevis kan jag nämna, att personalen vid Paddans vandrarhem i Göteborg vid avskedet framhöll, att de i år inte haft någon grupp, som skött sig så bra, som våra ynglingar. En god renommé för våra företag. Vi har fått kontakt CVA-CVV, men också med CVM på deras elevhem, vilket är värdefullt. Ekonomiskt har beräkningarna stämt bra och t. o. m. vägsträckan 95 mil stämde precis. Till sist avslöjar Ödhman att resan dagarna före den bestämda avfärden höll på att gå i stöpet, men verkstadsdir. Bjarnholt räddade färden genom ett snabbt beslut.

Wim.

IDROTTSNYTT

IFFA stärkte lördagen den 21 sept. 1957, allt fastare det band i tävlingsutbyte, som genom fotboll knöts med Scania-Vabis, Södertälje, förra säsongen. Vi var i år skyldiga S-V en returmatch i fotboll, men på grund av att CV-mästerskapen gick om innet och schack och bridge därigenom haft dåligt med utbyte, föreslog vi S-V att utöka tävlingen med nämnda grenar, vilket de tacksamt accepterade. In i det sista såg det mörkt ut för oss att kunna fullfölja programmet. Schack och bridge hade ju sitt på det torra, men då samtliga fotbollsplaner i Arboga, på grund av det ihärdiga regnandet, låg så gott som under vatten, såg det sämre ut för fotbollen. Vid undersökning såg vi en chans att ordna en hygglig plan å flygfältet, och efter ett kort samtal med Styresmannen, samt ing. Ejert var dom bekymren ur världen. På lördagen kunde vi bjuda fotbollsspelarna en ypperlig plan. Kl. 16.30 var det klart för start å de tre slagfälten. Schack och bridge höll till i Arboga Bridgeklubbs lokaler vid Nygatan. Vad fotbollen beträffar, föregicks matchen med fotografering av båda lagen. Scantias lagkapten överräckte därefter ett fång blommor, vilka med tacksamhet emottogs av IFFA:s lagkapten K. E. Åberg.

Så var det klart för matchdomare Kurt Hallin, att blåsa till spel. Spelöppningen inleddes av Flyget, men snart nog vände Scania på steken. Det var ett fint och välspelande gäng vi hade att kämpa mot och det ena anfallet efter det andra radades upp mot Hasse Eriksson i flygarburen. Trots detta lyckades vi göra det första målet. Men Scania kom igen med ännu friskare taktik, så snart nog var både kvittering och ledningsmål ordnat. Lagen följdes sedan åt till fyra lika. Först i slutminuterna hade vi den äran att slå in vinstmålet. Slutresultatet kom alltså att lyda: 5-4 till IFFA. Rättvisan i resultatet kan ju diskuteras, när gästerna nog fick anses som det bättre laget. Men det är ju målen som räknas. Vi misstänker, att det blir svårare för IFFA att vinna nästa drabbning.

Schackspelarna, som vi alltid kunnat lita på i vått och torrt, fick sig en riktig omgång. Det hjälpte föga, att Lennart Andersson, föregick med gott exempel och vann sin match redan efter tio minuter, för det var endast Göran Malmsten som även kunde avgöra sin match till fördel för IFFA, och då de övriga 8 matcherna slutade med förluster, fick

IFFA alltså se sig besegrat med hela 8-2 i schack.

Nu stod alltså vårt sista hopp om att avgöra 3-kampen i IFFA:s fördel, till Strindler, Bengtsson & Co i bridge. Våra bridgespelare har tidigare ej skämt ut sig och så blev ej heller fallet denna gång. Den individuella segern lade ett Scania-lag beslag på, medan lagsegern hemfördes av IFFA.

Summan av kardemumman blev alltså den, att IFFA tog hem 3-kampen med 2 mot 1. Efter tävlingarna bjöd arrangörerna gästerna, såväl som egna spelarna, kanonfotograf Sune Malmberg inräknad, på härliga mackor och kaffe.

Som avslutning tackade resp. representanter från Scania-Vabis och IFFA för en alltigenom lyckad och sportslig tävlingsträff. Scania-Vabis representant överlämnade även i samband härmed, sin förenings standard till IFFA.

Båda föreningarnas representanter uttryckte sin förhoppning om, att detta trevliga utbyte kommer att bestå.

CVA skytteklubb

Klubben har även i år varit livaktig och har genomfört de sedvanliga skjutningarna i egen regi.

Vinterfältsskjutningen gick i år i Igelsätersterrängen, där Bertil Blomkvist & Co lagt en mycket finurlig bana, där såväl CVA:s män som främmande skyttar misstog sig på avstånd och vindavdrift. I klass 4-5 fick Harry Hahne en 3:dje-placering med 22 träff. I klass 4 Erik Brevitz 5:te med 18 tr. och i klass 3 Lennart Pettersson 5:te med 17 tr.

I korpskjutningen i Arboga deltog CVA med flera lag och 2:dra lagpris togs av CVA lag 3. Laget bestod av Sune Persson 78, Bror Karlsson 75 och Kjell Pettersson 65 poäng.

Individuella placeringar blev i kl. 4-5: Bror Karlsson 2:dra man på 75 poäng, G. Tallqvist 3:dje man på 75, Jack Leth 4:de man på 74.

Årets klubbmästare blev Bror Karlsson med 183 poäng vid avslutningsskjutning den 22 sept. Segrare i avslutningsskjutningen i de olika klasserna blevo:

Klass 4-5: 1) Valter Lundborg 74 poäng, 2) Carl Åkerman 74, 3) Jack Leth 74, 4) Herbert Kåberg 74, 5) Harry Hahne 73, 6) Bror Karlsson 71, 7) K. G. Sund 79, 8) Carl Broman 69.

Klass 3: 1) Lennart Pettersson 78.

Klass 1: 1) Hans Nordmark 77, 2) Ake Svensson 44.

IFFA:s segrande lag: Stående: K. E. Åberg, L. Hahne, B. Jäderberg, H. Sand, J. E. Kihlström. Knästående: C. Green, N. Rydin, H. Eriksson, C. Andersson, K. A. Arvidsson.

Mästerskap: 1) Bror Karlsson, 183 poäng, guldm., 2) Valter Lundborg, 181, silverm., 3) Jack Leth, 179, d:o, 4) Lennart Pettersson, 179, bronsm., 5) Herbert Kåberg, 174, d:o, 6) Harry Hahne, 165, d:o.

På CVA finnes förutom gevärsskyttar även utmärkta kpist- och pistolskyttar. Ingemar Karlsson har gjort en fin insats med kpist i år och likaså Ture Nyrén på pistol, men då icke representerat CVA skytteklubb.

På övriga tävlingar både i Arboga och på andra orter har CVA-skyttar gjort fina resultat men då för Arboga skyttegille.

C. Br.

Schack

Schacksektionen med Leif Johnson och Lennart Andersson i spetsen har under det gångna verksamhetsåret varit i livlig verksamhet. Klubbmästare i årets blixtschack blev Gösta Wellbäck med Harry Dahlqvist på andra plats. Vid den av Bolinder-Munktel i sept. arrangerade tävlingen om CVA-sektionschefers vandringpris gick schacksegern tyvärr åt fel håll, men hoppas vi på revansch kommande år. Med hela 8-2 i baken fick vi vända hem. Där emot slog vi ut CVV med 5-0 vid den av CVV i Västerås arrangerade tävlingen. För att stimulera intresset arrangerade IFFA:s schacksektion tillsammans med Arboga schackklubb en simultanmatch mot f. d. svenske mästaren Erik Pettersson, Örebro. Matcherna spelades på Fokan i Arboga och segern gick här till Pettersson med 10 1/2 mot 9 1/2. Då intresset för schack är stort inom IFFA, hoppas vi på ännu fler utbyten i den grenen under kommande år.

Ag.

Ordet fritt

Jag är en förvärvsarbetande kvinna

Att vara statsanställd kvinna är inte allena saliggörande, vilket många individer av det s. k. starka könet tycks tro.

Hur är det t. ex. med befordran för oss? Kan några få av oss klättra upp till 13:e lgr så är det stort. Något undantag finns ju att vi kan nå längre, men då har vederbörande haft den enastående turen att vara placerad på en sådan avdelning och med sådan grundlig utbildning och praktik att hon för skam skall inte ha kunnat förbigås. Det där med skam skall gälla förstås inte alltid, hellre en medelmåttig eller i sämsta fall oduglig man på en högre befattning än en kvinna, om än en mycket duglig sådan. Mannen ifråga har kanske försörjningsplikt, en sak som nog spelar större roll vid tillsättande av befattningar än man tror. Att det sedan finns kvinnor med försörjningsplikt t. ex. änkor och fränskilda med barn, fruar med en sjuk make, ogifta mödrar och kvinnor med föräldrar eller syskon att hjälpa, det räknas visst inte alls. Nej, kvinnan är enbart skapad att stå vid spisen och föda barn, där är hennes plats i samhället, oavsett bakgrunden, så resonerar de flesta män.

Vi kvinnor begär inga privilegier, vi vill bara att Ni inte skall klanka jämt på den höga frånvarostatistiken för kvinnan, vi har i alla fall många gånger dubbelarbete och mindre semesterdagar än mannen. Jag vågar nog säga att den mogna kvinnan *alltid* känner sitt ansvar när det gäller förvärvsarbetet, hon vet att mannen håller ögonen på henne.

Låt oss bara var med på ett litet hörn när det gäller tillsättande av befattningar och låt oss inte enbart vara likställda med mannen när det gäller att sitta eller stå i bussen till och från flyget.

Bara en kvinna.

Fråga till skyddsingenjören

Hur länge skall det dröja, innan skyddsingenjören får upp ögonen för fördelen med säkerhetssele i CVA-fordon?

"En man i ledet".

Svar till "En man i ledet"

På anmodan av redaktören för Bergtrollet vill jag här söka besvara

"En man i ledet" beträffande säkerhetssele i CVA motorfordon.

Spörsmålet är värt allt beaktande och kommer säkerligen också att bli föremål för behandling. Varför skyddsingenjören inte fått upp ögonen här för är dock en annan historia.

Nu är det väl dock så att frågan om säkerhetssele ännu är föremål för vissa kannstöperier. Man må ha vilken uppfattning som helst, en sak är emellertid klar; det är ytterst få bilister som hittills skaffat sig dessa utomordentliga skydd i sina vagnar. Har "En man i ledet" själv den utrustningen?

Det synes mej också egendomligt att om "En man i ledet" tillmäter denna fråga så stor betydelse när det gäller CVA-fordon, han då väntar för att föra fram detta i en tidning som kommer ut c:a 3 gånger om året. Hade det inte varit lämpligare att omedelbart framföra denna begäran direkt till vederbörande arbetsbefäl f. v. b. till verkstadsledningen. Det är ju så man överenskommit att skyddsärenden skall behandlas. Man ska således inte vänta med goda förslag utan snarast ta upp dem med den som närmast har att föranstalta härom och detta är *alltid* arbetsbefälet. Lämna dem alltså ej utanför när det gäller skyddsfrågor av något slag. Dom är säkert lika intresserade härav som vi andra.

Skulle mot förmodan en arbetsledare ej visa förståelse för förslaget och kanske ignorera framställningen äger förslagsställaren att hänvända sig till berörda skyddsombud, som då har att ta upp ärendet enligt för skyddsombuden gällande regler.

I det här aktuella fallet har ingen officiell framställning gjorts med begäran om säkerhetssele i CVA-fordonen efter vad som framkommit vid förfrågan hos berörda instanser. Det är dock inte uteslutet att man på sina håll diskuterat frågan man och man emellan. Med det kan väl hänföras till rena önsketänkandet, om impulsen att vidarebefordra synpunkterna uteblir.

I anslutning här till frågar man sig: Hur kommer det sig att av alla de, som äger rätt att framföra CVA-motorfordon, ingen tidigare kommit på denna nu så vitala idé? Kan det manne bero på att sele-tänkandet ännu ej blivit rotat i det allmänna medvetandet?

Den försynthet "En man i ledet" här visat genom att ligga på ärendet tills Bergtrollet kommer ut och dessutom är så blyg att han gömmer sig bakom en signatur tycker jag är synd

"på så rara arter". Frågan som väckts är ju i alla fall värd en viss prioritet.

Lhl.

Flagga med tre tungor

Har man ett levande intresse för säkerhetstjänst, så kan man inte undgå att fundera på om det var så där välbetänkt och genomtänkt, att på planen vid mässen placera en stång med vidhängande fana av modell örlog.

Kanske det är givet, att de som är intresserade av och sysslar med skumraskaffärer på spionagets bakgårdar, väl vet av att här är en försvarsanläggning, men trots detta, är det riktigt att så där demonstrativt visa väg-, sjö- och tågfarande, att här är det något intressant?

Ställer man den ena gångens försiktighet i relation till den andra gångens oförsiktighet, så kanske det kan finnas skäl att fundera över ett problem som måhända inget problem är.

Safety first.

"Safety first" har goda skäl för sina funderingar och det är nyttigt att tankegångar av detta slag framföres. Tanken att försöka dölja vår anläggnings militära art är emellertid inte ny. Redan då verkstaden byggdes diskuterades frågan ingående och man fann då, att det icke skulle vara möjligt att i praktiken tillämpa en sådan sekretessbestämmelse.

Då huvudfrågan fått detta svar, gjorde man inga specialbestämmelser, utan tillämpade vad som är gängse för militära anläggningar. Bl. a. för sågs grindarna vid huvudinfarten med kunglig krona och det blev också bestämt att verkstaden – i likhet med övriga CV m. fl. – skulle föra örlogsflagg. Med detta som bakgrund hade företagsledningen inga betänkligheter då frågan om en flaggstång på trekant skulle avgöras.

I sammanhanget kan nämnas att försvarets fredsfrägningsplatser behandlas öppet i rullor, tidskrifter och annorstädes. De omnämnes dock icke numera på nytryckta kartor, vilket väl får tolkas som en liten inskränkning i offentligheten.

Säkerhetschefen.

Olycksfallsfritt med handikap

Sign. "f. d. skyddsombud" har i förra numret av Bergtrollet gjort sig till tolk för en uppfattning som säkerligen delas av många. Det är så sant som det är sagt. Att utvecklingen de senaste åren tagit de former

den nu fått måste dock ses mot bakgrunden av hur det hela egentligen kom till. Det är väl allom bekant att avd. 250 var de första som uppnådde 1.000 dagar olycksfallsfritt och skulle detta givetvis firas. Det blev kaffe på mässen för hela avdelningen, på arbetstid, ett evenemang som lät mycket tala om sig. Men kära f. d. skyddsombud det fanns redan då röster som höjdes för hur man rättvist ska belöna de avdelningar som har större risker och som teoretiskt sett aldrig skulle kunna nå ett sådant resultat. Detta har också under åren i viss mån besannats. Trots dessa farhågor har det emellertid visat sig att några avdelningar med betydligt större risker än den förstnämnda lyckats med det otroliga att redovisa 1.000 olycksfallsfria dagar. Vad säjs t. ex. om vår snickarverkstad som inte mindre än 3 gånger kunnat nå detta strålande resultat. Och vem vågar påstå att snickerimaskiner äro ofarliga? Ingen förmodar jag. En sak är emellertid klar. Någon rättvisa är det nog inte. Om en instrumentmakare får kaffe, vinerbröd och en tårtbit för 1.000 olycksfallsfria dagar så borde rätteligen snickare för samma prestation ha åtminstone hela tårtan. Varför det inte blivit så får nog förstås av att när en gång en lavin kommer i rörelse så är den ju mycket svår att hejda. Och det är väl onekligen så att siffrorna 1.000-2.000 o. s. v. äro mer iögonfallande än t. ex. 342-684 etc.

För att detta resonemang inte ska betraktas som någon bortförklaring eller uppfattas som något försvar för en orättvis värdering vill jag istället söka utveckla hur man rätteligen bör förfara för att alla ska få sin del av kakan.

Det finns många av CVA:s anställda, som aldrig råkat ut för några olycksfall under sin, kanske mer än tioåriga anställningstid, men som varit placerad på en sådan avdelning där det varit omöjligt att nå några jubileumssiffror efter nuvarande värderingsgrunder. Det är självskrivet att dessa bli mer eller mindre vanlottade genom att ej få vara med när tårtan delas. Det vore kanske därför både rättvisare och trevligare om man gick in för den individuella värderingen där var och en kunde premieras enligt regler, som prövats på andra platser. Detta skulle visserligen innebära att de nuvarande sifpertavlorna försvann och kvar skulle endast bli de mer eller mindre välputsade kaffepannorna som enda troféer från en svunnen tid.

Ska en sådan premierring kunna

genomföras får man givetvis gå ifrån den hittills tillämpade regeln med kalas av något slag och i stället ge var och en av de kvalificerade en liten minnesgåva till ett värde, som är helt avhängigt av tillgängliga anslag.

Då utrymmet denna gång ej medger någon fullkomligare redovisning av förslaget vore det roligt om "f. d. skyddsombud" ville framträda ur sin anonymitet så att vi gemensamt fick diskutera detaljerna kring projektet.

Väl mött

Lhl.

Säkerhetschefen

Innan Du läser detta, läs artikeln "Säkerhetstjänst" på sid. 18.

Det var förkastligt att gömma nyckeln i lokalen. Det förnämliga nyckelskåpet fyller under dessa förhållanden en mycket liten uppgift. Nyckeln skall bäras och lilla fröken Snäll får använda sig av reservnyckeln om hon måste komma in i skåpet, då Flink är borta.

Vem var det som ringde till vaken? Ja, inte var det ingenjör Tygborg. Han skulle troligen inte givit vakten direktiv att släppa upp Snok på tjänsterummet. Det var säkerligen Snok själv. Han visste säkert att vakten var ny och denne skulle inte på rösten kunna avgöra vem som ringde, och det skulle heller inte vara så svårt att duperas den nye och något osäkre Knäpp. Snoks självsäkerhet och uppgivna lokalkännedom bidrog här till.

Snok hade god tid att se sig om i kontorslokalerna. Han hade säkert tittat in i flera skåp och tagit del av dess innehåll. Knäpp hörde tydligen inte fel, då han var på väg till Snok. Denne hade dock gjort det lilla misstaget, att han i iveren, då steg hördes, lagt nyckeln på fel ställe.

Vakten var tydligen i god tro angående telefonsamtalet från Tygborg. Men detta får icke föranleda en slarvig legitimationskontroll. Han borde icke - trots direktiv från Tygborg - låta Snok vara ensam på kontoret. Han borde vidare ha ringt Tygborg och kontrollerat anledningen till dröjsmålet. Det hade också varit välbetänkt, att redan från början mottelefonera och kontrollera Tygborgs order, även om han trodde sig känna igen rösten.

Följderna för Flink och Knäpp? - Det är en annan historia. - I varje fall lovade de sig själva att misstagen icke skulle upprepas.

G. T.

Ändringar i arbetstidslagen

Den nu gällande lagen av den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning ändras fr. o. m. den 1 jan. 1958. Ändringen gäller huvudbestämmelsen om ordinarie arbetstid, som icke får överstiga 45 timmar i veckan, raster oräknade. Arbetstiden må ej något dygn överstiga 9 timmar. Från dessa begränsningar får avsteg göras genom kollektivavtal. För arbete å övertid gäller fortfarande maximeringen till 48 timmar under en tid av fyra veckor och 200 timmar under loppet av ett kalenderår.

Ändringen beträffande den ordinarie arbetstiden får genomföras successivt på så sätt, att 47 timmar gäller för år 1958 och 46 timmar för år 1959.

Fortfarande gäller lagen icke arbete, som bedrivs av staten. Men det är givet att den statliga sektorn kommer att följa med i den allmänna arbetstidsförkortningen. Förhandlingar härom med berörda personalförbund äro att vänta i höst.

Ad.

Fru eller fröken?

Vill ni heta fru nu, när ni är fröken?

Den frågan har diskuterats livligt i tidningsspalter och radio. Är det kanske något för CVA personalavdelning att ta upp till debatt?

BRA GJORT...

(Forts. från sid. 13)

- Nu är det bara Skoglund kvar på vår avdelning, som röker. De övriga har slutat och om jag får ge ett råd till rökare, så säger jag: Klipp bara av. Öppna byrålådan och plocka fram den gamla karaktären!

Wim.

VI HADE SEMESTER

(Forts. från sid. 17)

livliga ordalag och det var med mycken övertygelse jag försäkrades om att färden anno 1958 går åt samma håll.

Ja, det var ett snaps hot av semesterupplevelserna. Kanske ger de några uppslag för nästa år och i varje fall en god knuff in i vintern. Vänta bara! Så obevekligt som klockan tickar fram tiden är vi snart där.

Christl.

SVENSKA AB GASACCUMULATOR

Stockholm – Lidingö